

1412430L

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อภิธานทนาการ

ประวัติศาสตร์ ชาวเขาเผ่าล่าฮู
บทศึกษา เฉพาะกรณีการเปลี่ยนแปลงหลังจาก
ย้ายถิ่นเข้าสู่ในเมืองจังหวัดเชียงใหม่

0371
29 SEP 2006

DS 570
ด 5920
25/๗

วิทยานิพนธ์
ของ
จีลี เลาอื้อ

คณะสังคมศาสตร์	
มหาวิทยาลัยนเรศวร	
วันลงทะเบียน	29 SEP 2006
เลขทะเบียน	0371
เลขเรียกหนังสือ	SD 21902105

เสนอต่อมหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
กันยายน 2536

81

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์เฉลิม พงศ์อาจารย์)

ประกาศคุณูปการ

การทำวิทยานิพนธ์เป็นการทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อให้ได้ผลงานชิ้นนี้ออกมาดีที่สุด ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ ถึงแม้ว่าในบางครั้งจะมีอุปสรรคและความยากลำบาก แต่ก็ได้รับความกรุณาและช่วยเหลือจากบุคคลหลาย ๆ ท่าน ซึ่งควรจะได้รับการยกย่อง เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณ ผู้เขียนขอกล่าวขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ท่านแรกคือ รองศาสตราจารย์เฉลิม พงศ์อาจารย์ ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ โดยให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณมูลนิธิลำดู่แป๊ะพิติสท์ ที่ได้ความอนุเคราะห์ทุนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ และช่วยเหลือในการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ขอขอบคุณวิทยากรชาวไทยภูเขาเผ่าลำดู่และชาวไทยพื้นราบ ที่ให้ข้อมูลสัมภาษณ์จนทำให้ผู้เขียนดำเนินงานไปได้ด้วยดี

และกำลังใจที่สำคัญที่ทำให้ผู้เขียนมีความพยายามศึกษาค้นคว้าในการเขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จเรียบร้อย คือ ความรัก ความห่วงใย ตลอดจนกำลังใจจากคุณพ่อและคุณแม่ ที่มีให้ผู้เขียนมาตลอด

จีลี เล่าอือ

สารบัญ

หน้า

บทนำ

1

1. ภูมิหลังของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)
2. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)
3. ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)
4. ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)
5. นิยามศัพท์เฉพาะ
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)
8. วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)
9. แหล่งศึกษาค้นคว้า
10. บรรณานุกรม

บทที่ 1 ภูมิหลัง

8

1. ประวัติความเป็นมา
2. การแบ่งกลุ่มและล่าอยู่ในประเทศไทย
3. การแต่งกาย
4. ภาษา
5. ดินที่อยู่อาศัยและสภาพหมู่บ้าน
6. ระบบการปกครอง
7. โครงสร้างทางสังคม
8. ประเพณีที่สำคัญ
9. ความเชื่อที่สำคัญ

	หน้า
บทที่ 2	
ปัจจัยการย้ายถิ่นเข้าสู่ในเมืองเชียงใหม่	34
1. ปัจจัยผลักดัน (Push Factor)	35
1.1 ประชากร	
1.2 พื้นที่ทำกินและนโยบายการปลูกป่า	
1.3 การคมนาคม	
1.4 สาธารณสุข	
1.5 สัญชาติ	
2. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor)	40
2.1 การศึกษา	
2.2 ศาสนา	
2.3 สถานพยาบาล	
2.4 เศรษฐกิจและการตลาด	
2.5 การท่องเที่ยว	
2.6 การติดตามคู่สมรส	
บทที่ 3	
การเปลี่ยนแปลงหลังจากย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่	48
1. กลุ่มการเปลี่ยนแปลง	48
1.1 กลุ่มย้ายถาวร (Permanent Migrants)	
1.2 กลุ่มย้ายชั่วคราว (Temporary Migrants)	
1.3 กลุ่มย้ายตามฤดูกาล (Seasonal Migrants)	
2. ลักษณะที่เปลี่ยนแปลง	49
2.1 สิ่งที่เปลี่ยนแปลงในด้านสภาพชีวิตดีขึ้น	49
2.1.1 การศึกษา	
2.1.2 สาธารณสุข	
2.1.3 การส่งเงินช่วยเหลือญาติพี่น้องใน ภูมิลำเนาเดิม	

	หน้า
2.1.4 สังคมเมืองเชียงใหม่ได้แรงงานเพิ่ม	
2.2 สิ่งที่เปลี่ยนแปลงในด้านประสพปัญหา	50
2.2.1 สาธารณสุข	
2.2.2 การประกอบอาชีพโสเภณี	
2.2.3 การใช้ยาเสพติด	
2.2.4 พื้นที่ทำกินเสื่อมโทรม	
2.2.5 ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง	
3. ผลกระทบต่อชนบทรรมนิยมประเพณี	55
3.1 การแต่งกาย	
3.2 การใช้ภาษา	
3.3 การกลับไปประกอบพิธีกรรมประจำปีในหมู่บ้านเดิม	
3.4 การใช้สมุนไพร	
4. แนวโน้มการย้ายถิ่น	57
สรุปและข้อเสนอแนะ	58
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	67
ภาคผนวก ก การประกอบพิธีกรรมปีใหม่ของชาวล่าอยู่ กลุ่มย้ายถิ่นถาวรในเมืองเชียงใหม่	68
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างสำหรับ ชาวไทยพื้นราบ	80
ตัวอย่างแบบสอบถาม แบบไม่มีโครงสร้างสำหรับ ชาวล่าอยู่	

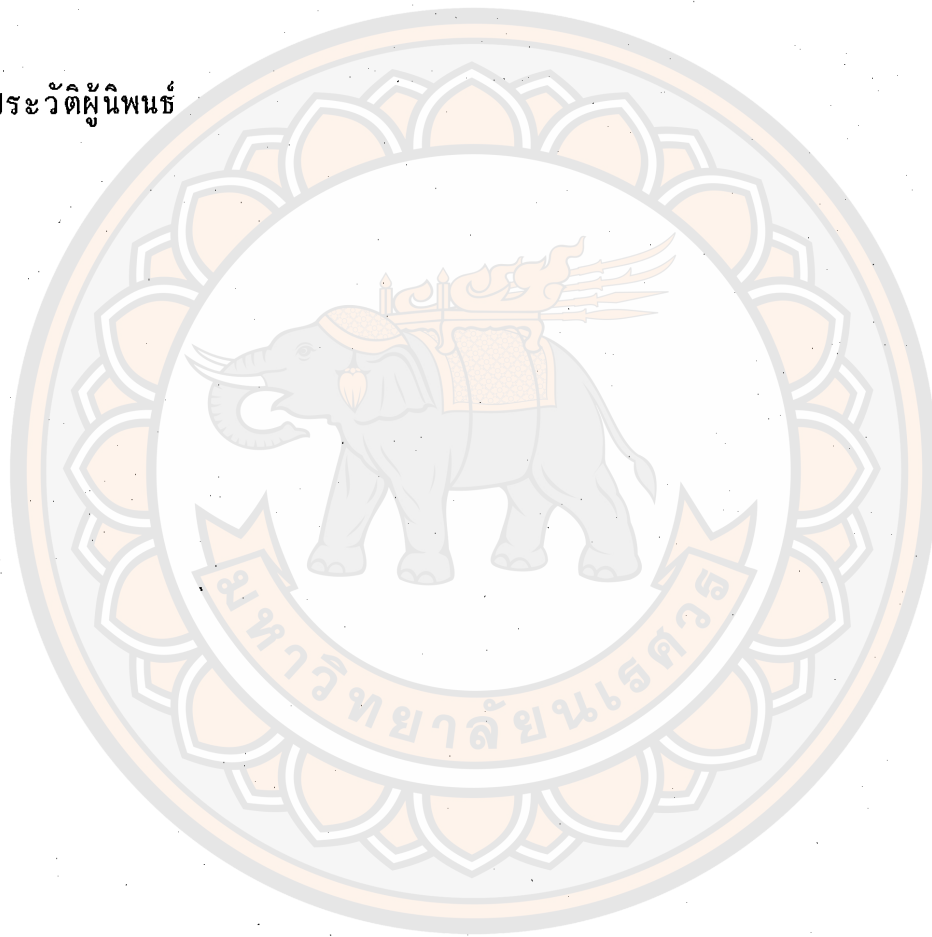
หน้า

บทคัดย่อ

83

ประวัติผู้พิมพ์

87

บัญชีแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่		หน้า
1	การแบ่งเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ของชาวเขาในประเทศไทย	11
2	แสดงทิศทางของการอพยพของชาวเขาบางเผ่าเข้าสู่ประเทศไทย	13
3	การแบ่งกลุ่มตระกูลภาษามูเซอ	19
4	แสดงลักษณะพิเศษของภาษาเขียนล่าม	20
5	แสดงลักษณะสระของภาษาเขียนล่าม	23
6	แสดงถิ่นที่อยู่ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ตามระดับความสูง จากน้ำทะเล	25
7	แสดงพื้นที่ท่องเที่ยวการเดินป่า และชายทะเลในประเทศไทย	45
8	แสดงจำนวนโศภณัตติเชื้อเอคส์ และชาวเขาที่ติดเชื้อเอคส์ ในเขตจังหวัดภาคเหนือ	52

บัญชีตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1 แสดงประชากร "ล่าอยู่" ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2535	14
2 การจำแนกหน่วย เรื่องพยัญชนะภาษาล่าอยู่นะตามลักษณะการออกเสียงและฐานกรณ์	22
3 แสดงลักษณะหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาล่าอยู่	23
4 ปัญหาการประกอบอาชีพของประชากรบนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2534/36	37
5 ผู้ติดเชื้อเอดส์ของชาวเขา ในเขตจังหวัดภาคเหนือ	51
6 แสดงการติดเชื้อเอดส์ในกลุ่มชาวเขาที่ติดสารเสพติดแยกตามเพศและประเภทของสารเสพติด	54
7 ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐของประชากรบนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2534/35	62

บัญชีรูปภาพประกอบ

รูปที่		หน้า
1	การช่วยกันตำเมล็ดพันธุ์ข้าวล่ำอู่ ของชาวล่ำอู่ภายในชุมชน	71
2	การตำข้าวบุง (ออพูก)	72
3	การเตรียมหมูเพื่อประกอบพิธีกรรมและปรุงอาหารในวันปีใหม่	74
4	การเผ่าคั้นปีใหม่ ในคืนวันที่ 31 ธันวาคม	75
5	การเดินรำบนลานพิธีกรรมปีใหม่ ในวันที่ 1 มกราคม	76
6	การละเล่นสะบ้า (ก้านะ เป้) ของชาวล่ำอู่	77
7	การไปดำหัวอวยพร ในเช้าวันที่ 2 มกราคม	78
8	การดำหัวอวยพรให้ผู้มาเยือน	79

บทนำ

1. ภูมิหลังของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)

ชาวเขาเผ่าล่าฮู่ (มูเซอ) เป็นชนกลุ่มน้อยที่แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้ถึง 23 กลุ่ม อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายในแถบทางตอนใต้ของยูนนาน รัฐบาลของพม่า ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของลาวและทางตอนเหนือในประเทศไทย ส่วนใหญ่ของประชากรล่าฮู่จะอยู่ในมณฑลยูนนานเขตอำเภอ ซูเหมา (Ssu-Mao) และอำเภอลินฉาง (Lin-Ts'ang) ส่วนในประเทศไทยมีกลุ่มย่อยๆ อาศัยอยู่เพียง 11 กลุ่มย่อย คือ ล่าฮู่นะ ล่าฮู่มี ล่าฮู่เฒ่า ล่าฮู่กู่เล่า ล่าฮู่ล่าบ่า ล่าฮู่มีบ่าเกี้ยว ล่าฮู่มีบ่าเหลา ล่าฮู่โก๊ซี ล่าฮู่อ่าแล้ ล่าฮู่ป่าไหน่ และ ล่าฮู่เวียหะ ซึ่งนับเป็นกลุ่มชนที่มีสาขาย่อยมากที่สุดในการบรรดาชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งจะอาศัยอยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทยในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร และเพชรบูรณ์

ในปัจจุบันการย้ายถิ่นของชาวเขาเผ่าล่าฮู่จากจังหวัดดังกล่าวเข้าสู่ในเมืองจังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบหลาย ๆ ด้านต่อตัวชาวเขาเองและต่อสังคมด้วย เนื่องจากเกิดความแตกต่างระหว่างพื้นที่ที่ถิ่นฐานเดิม และพื้นที่ใหม่ในเมืองเชียงใหม่ ความแตกต่างเหล่านี้มีมากมายนับตั้งแต่โอกาสในการหารายได้ โอกาสในการหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ตลอดจนความแตกต่างในด้านแสงสี การใช้ชีวิต และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ นอกจากนี้ระบบข่าวสาร การคมนาคม ทำให้ตัวของชาวเขาเผ่าล่าฮู่ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตของคนในเมือง ซึ่งส่งผลทำให้ค่านิยม รสนิยมและบันทัดฐานทางสังคมเริ่มจะเปลี่ยนแปลงไป หันไปนิยมวัตถุกันมากขึ้น และเริ่มที่จะละเลยขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กลักษณะของชาวเขาเผ่าล่าฮู่จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้พนธ์มีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย บัจจัยและกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้ชาวเขาเผ่าล่าฮู่ย้ายถิ่นที่อยู่จากภูมิลำเนาสู่ในเมืองจังหวัดเชียงใหม่และคาดว่า

ผลของการศึกษาวิจัยจะสามารถให้เห็นถึงปัญหารวมทั้งแนวทางการป้องกันและ
แก้ไข เพื่อไม่ให้ชนบทรรมนิยมประเพณีของชาวเขาเผ่าล้าอยู่หายสาบสูญไป

2. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของการย้ายถิ่นสู่ในเมืองจังหวัดเชียงใหม่ของ
ชาวเขาเผ่าล้าอยู่
2. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของชาวเขาเผ่าล้าอยู่
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่ใน
เมืองจังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อชนบทรรมนิยมประเพณีของชาวเขาเผ่าล้าอยู่

3. ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)

1. ผลของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย) ทำให้ทราบถึงสาเหตุของ
การย้ายถิ่นสู่เมืองจังหวัดเชียงใหม่ของชาวเขาเผ่าล้าอยู่ ที่มีผลกระทบต่อ
เปลี่ยนแปลงชนบทรรมนิยมประเพณีของชาวเขาเผ่าล้าอยู่ ที่อาศัยอยู่ในเขต
ประเทศไทย
2. ผลของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย) ทำให้ทราบแนวทางแก้ไขและ
ป้องกันเพื่อไม่ให้ชนบทรรมนิยมประเพณีของชาวเขาเผ่าล้าอยู่หายสาบสูญไป

4. ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)

1. ศึกษาเฉพาะกรณีชาวเขาเผ่าล้าอยู่ที่ย้ายถิ่นจากหมู่บ้านเดิม เพื่อมา
ประกอบอาชีพหรือเรียนหนังสืออยู่ในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งญาติพี่น้อง
ที่มาอาศัยอยู่ด้วย

2. ศึกษาเฉพาะชาวเขาเผ่าล่าอยู่ที่ย้ายมาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ติดต่อกันอย่างน้อย 1 ปี

3. ขอบเขตระยะเวลาของการศึกษาวิจัย ในช่วง มิถุนายน 2536 -ตุลาคม 2536

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาค้นคว้า (วิจัย) ครั้งนี้ผู้นิพนธ์ขอใช้ความหมายของคำดังนี้

ชาวเขาเผ่าล่าอยู่ หมายถึงชนกลุ่มน้อยประเภทหนึ่ง แบ่งกลุ่มย่อยได้ถึง 23 กลุ่มมีภูมิลำเนาตั้งเดิมอยู่ในธิเบต ส่วนในประเทศไทยจะอาศัยกระจุกกระจายทางบริเวณภาคเหนือในเขตจังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร และเพชรบูรณ์

การย้ายถิ่น¹ หมายถึงการเคลื่อนย้ายของชาวบ้านข้ามเขตแดนของตนเอง เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะหาที่อยู่แห่งใหม่ แบ่งออกเป็น การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ และกาย้ายถิ่นในประเทศ ซึ่งการย้ายถิ่นในประเทศหมายถึง การเคลื่อนย้ายทางภูมิศาสตร์

ปัจจัยผลักดัน หมายถึงปัจจัยที่ทำให้คนอพยพจากท้องถิ่นที่ตนอยู่ไปอยู่ที่ใดที่หนึ่ง โดยเป็นปัจจัยซึ่งเกิดจากภูมิลำเนาเดิม

ปัจจัยดึงดูด หมายถึงแรงจูงใจให้คนอพยพจากท้องถิ่นที่ตนอยู่ไปอยู่ที่ใดที่หนึ่ง โดยเป็นปัจจัยซึ่งเกิดจากพื้นที่ใหม่

¹ คู่มือประชากร สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับ The Population Reference Bureau, Washington D.C. 2529 หน้า 14

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยากร เชียงกุล การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย² จากการศึกษา ค้นคว้าสรุปประเด็นคือ "การพัฒนาเศรษฐกิจสมัยใหม่ทำให้ชุมชนเมืองขยายตัว รวดเร็วเมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคก็ขยายตัวมากเช่นกัน เมืองใหญ่ดึงดูดคนชนบท เข้าเมืองด้วยการมีงานให้ทำ มีวัตถุ แสงสีล่อใจ มีบริการจากรัฐสะดวกสบาย กว่าในชนบท คนในชนบทจึงมาแออัดเช่าอยู่ตามบ้านราคาถูกกลายเป็นสลัม ดันรนต่อสู้ความลำบากกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรม"

Sanit Wongsprasert Highland-Lowland Migration. A Study of Lahu and Meo Movements Towards Majority Life³ จากการศึกษาค้นคว้าสรุปประเด็นคือ "การย้ายถิ่นฐานจากภูเขาสู่พื้นราบของ ชาวเขาเผ่าล่าฮู่ และเผ่าแม้ว โดยศึกษาหมู่บ้านชาวเขาในเขตอำเภอ เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผลของการศึกษาพบว่า การย้ายถิ่นฐานจากภูเขา สู่พื้นราบนั้น ทำให้วิถีชีวิตของชาวเขาเปลี่ยนจากการทำการเกษตรแบบเลื่อนลอย มาเป็นการเกษตรแบบถาวร และจากสังคมโดดเดี่ยวมาเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกับ คนไทยพื้นราบ จึงทำให้ชาวเขายอมรับวิถีชีวิตแบบสังคมพื้นราบมากขึ้น เช่น การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนมีการติดต่อกับสถาบันทางสังคม พื้นราบมากขึ้น"

² วิทยากร เชียงกุล การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์ กรุงเทพมหานคร, ฉบับแรก 2527 หน้า 124 - 132

³ Sanit Wongsprasert Highland-Lowland Migration. A Study of Lahu and Meo Movements Towards Majority Life, Tribal Research Center, Chiang Mai, 1980

Juree Vichit-Vadalean Small Towns and Regional Urban Centers : Reflections on Diverting Bangkok-Bound Migration⁴ จากการศึกษาค้นคว้าสรุปประเด็นคือ "สาเหตุของการย้ายถิ่นสืบเนื่องมาจากภาวะทางเศรษฐกิจและความยากจนในชนบท ความหลงใหลในสิ่งดึงดูดใจ แสงสีเสียง ความทันสมัย และความคิดคำนึงในรูปแบบของกรุงเทพมหานคร และสาเหตุอื่นเนื่องมาจากโครงสร้างซึ่งได้แก่ความแตกต่างในด้านความคาดหวังและทัศนคติ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ความเป็นสถาบันและเงื่อนไขอื่น ๆ อันได้แก่ความสะดวกสบาย"

Michael. R.J. Vatikiotis Ethnic Pluralism in the Northern Thai City of Chiang Mai⁵ จากการศึกษาค้นคว้าสรุปประเด็นคือ "บทบาทในสังคมและการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชนชาติกลุ่มต่าง ๆ ที่ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่ โดยในเมืองเชียงใหม่ได้มีชนชาติต่าง ๆ หลายเชื้อชาติและหลายวัฒนธรรมได้ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในตัวเชียงใหม่อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากความวุ่นวายในประเทศเพื่อนบ้าน การย้ายถิ่นเข้ามาของชนชาติต่าง ๆ นี้ทำให้สังคมเมืองเชียงใหม่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้ที่ย้ายถิ่นเข้ามาใหม่จึงไม่ถูกเพ่งเล็งจากสังคมโดยรวมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว และสถาบันทางศาสนาเป็นตัวชักจูงให้ชาวเขาย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งชาวเขาก็สามารถปรับตัวให้เข้าสังคม

⁴ Juree Vichit-Vadakan. "Small Towns and Regional Urban Centers : Reflections on Diverting Bangkok-Bound Migration." Thai Journal Development Administration 27 (October 1987) : p 780 - 781

⁵ Micheal. R.J. Vatikiotis : Ethnic Pluralism in the Northern Thai City of Chiang Mai, Oxford University. Phd. Thesis, 1984.

เมืองเชียงใหม่ที่มีการเอาเปรียบกันทางเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดการ
ประนีประนอมทางวัฒนธรรมต่อกัน"

7. สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)

1. การพัฒนาชาวเขาขององค์การภาครัฐบาลและเอกชน โดยไม่
สอดคล้องกับพื้นฐานขนบธรรมเนียมประเพณี และความต้องการที่จำเป็นและ
เหมาะสม จะมีผลกระทบต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ จนกลายเป็นปัจจัยผลักดันให้
ชาวเขาย้ายถิ่นสู่เมืองเชียงใหม่

2. ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความล้ำหน้าทางเทคโนโลยี
เป็นปัจจัยชักจูงให้ชาวเขาเผ่าล่าอยู่มีค่านิยม รสนิยมและเป็นบันทัดฐานทางสังคม
เปลี่ยนแปลงไปทางวัตถุนิยมมากขึ้น

8. วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า (วิจัย)

การศึกษาค้นคว้า (วิจัย) วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
(Historical Approach) และเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์
(Analysis Description) ซึ่งใช้ข้อมูลที่เป็นหลักฐานชั้นต้น (Primary
Sources) โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลแบบการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group
Discussion) และการสัมภาษณ์ (Interview) และอาศัยข้อมูลที่เป็นหลักฐาน
ชั้นรอง (Secondary Sources)

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าใช้ระยะเวลา 5 เดือนโดยมีขั้นตอนดังนี้
มิถุนายน 2536 สํารวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าล่าอยู่ที่ย้าย
ถิ่นมาอยู่ในเมืองจังหวัดเชียงใหม่

กรกฎาคม 2536 - สิงหาคม 2536 ออกแบบสอบถามและเข้าสัมภาษณ์
บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาเผ่าล่าอยู่ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ
ปัจจัยและผลกระทบของการย้ายถิ่น

กันยายน 2536 - ตุลาคม 2536 วิเคราะห์ข้อมูลและเสนอรายงาน
การศึกษาค้นคว้าวิจัย

9. แหล่งศึกษาค้นคว้า

1. หอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
2. ห้องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
3. ห้องสมุดศูนย์วิจัยชาวเขา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่
4. หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

10. บรรณานุกรม

วิจัยประชากรและสังคม, สถาบัน, คู่มือประชากร. มหาวิทยาลัยมหิดล
ร่วมกับ The Poulation Reference Burcau,
Washington D.C., 2524

วิทยาการ เชียงกูล. การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ฉบับแกระ, 2527

Vatikiotis, Micheal, R.J. Ethnic Pluralism in the Northern Thai
City of Chiang Mai. Oxford University. Phd. Thesis,
1984

Vichit-Vadakan, Juree "Small Towns and Regional Urban Center :
Reflections on Diverting Bangkok-Bound Migration.
Thai Journal Development Administration, 1987

Wongsprasert, Sanit, Highland-Lowland Migration : A Study of
Lahu and Meo Movements Towards Majority Life. Tribal
Rescarch Center, Chiang Mai, 1980

บทที่ 1

ภูมิหลัง

"ล่าฮู่" (LAHU) เป็นชื่อเรียกชาวเขาเผ่าหนึ่ง ชาวฉานทั้งในจีนและพม่าเรียกชนเผ่านี้ว่า มูเซอ (MUSSUR) และ กวี (KWI) โดยที่คนฉานได้แบ่งชาวเขาเผ่าล่าฮู่ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มเฉพาะล่าฮู่ละ ล่าฮู่ฉี และล่าฮู่เฉเล เรียกว่า "มูเซอ" ส่วนคำว่า กวี นั้นใช้สำหรับเรียก ล่าฮู่ฉี สำหรับคนไทย นำคำว่ามูเซอมาใช้เรียก หมายถึงชาวเขาเผ่าล่าฮู่ทั่ว ๆ ไป ส่วนชาวจีนในยูนนานเรียกชาวล่าฮู่นี้ว่า โลเฮย (LOHEI) คำว่า ล่าฮู่ จะเกี่ยวกับการล่าสัตว์เพราะในสมัยก่อนชาวล่าฮู่หลาย ๆ กลุ่มจะล่าสัตว์ร่วมกัน เมื่อใดที่ล่าเสือได้จะแบ่งเนื้อเสือและรับประทานร่วมกัน ที่สถานที่เฉพาะเรียกว่า "HU" ส่วนคำว่า "LA" แปลว่า เสือ และในคำว่ามูเซอมีความหมายแปลว่า พราน เนื่องจากชาวเขาเผ่านี้มีความชำนาญในการล่าสัตว์มาก

1. ประวัติความเป็นมา

เดิมทีมีอาณาจักรของชาวล่าฮู่ตั้งมั่นอยู่ที่ตาลีในยูนนานใกล้เขตแดนประเทศธิเบต มีเมืองหลวง "ลิเคียงกาซี" ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของที่ราบสูงธิเบต เป็นบริเวณที่ชาวจีนเรียกว่า ดินแดนแห่งสิบแปดหัวน้ำเผ่า ในปี พ.ศ. 2091-2114 ชาวล่าฮู่สามารถป้องกันตนเองจากการรุกรานของพวกธิเบตได้ และในช่วงพุทธศตวรรษที่ 23 ยังได้ร่วมเป็นพันธมิตรกับจีน แต่ในที่สุดแล้วจีนยังคงใช้กำลังกดขี่ชาวล่าฮู่ เป็นผลให้ราชินีล่าฮู่องค์สุดท้ายยอมสละอำนาจให้จีน ส่วนล่าฮู่กลุ่มอพยพมาก่อนหน้านั้น ในพุทธศตวรรษที่ 22-23 ได้ถอยร่นลงมาทางใต้ของยูนนานชายแดนพม่าจีน ตรงระหว่างรัฐว้ากับรัฐชูเม่า ปกครองโดยผู้นำศาสนาสืบต่อกันมาถึง 36 คน ต่อมาในราวปี พ.ศ. 2386 ชาวล่าฮู่บางส่วนที่

อาศัยในประเทศพม่าใกล้เมืองเชียงตุง ถูกชาวลานนาจับเป็นเชลยศึกพร้อมกับชาวไทยใหญ่ โดยให้ชาวไทยใหญ่อาศัยแถบแม่สาย แม่อาย ส่วนชาวลาฮู่อาศัยในเขตเมืองพร้าว เวียงป่าเป้า เป็นชาวลาฮู่ฉีและลาฮู่เวียงยะ จนถึงในปี พ.ศ. 2432 เมื่อถูกชาวจีนรุกรานจนพ่ายแพ้ในปีพ.ศ. 2433 ต้องถอยร่นมาทางใต้เข้าไปในพม่าและทางตอนเหนือของประเทศไทย แถบอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่¹ และอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย² ซึ่งมีชาวลาฮู่อาศัยอยู่ก่อนแล้ว ในช่วง พ.ศ. 2434 ได้มีนักท่องเที่ยวยุโรปพบหมู่บ้านชาวลาฮู่ฉี ในเขตอำเภอดังกล่าว ประเทศพม่าในขณะนั้นได้ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษแล้วกลุ่มของหมอสอนศาสนาคณะ มิชชันนารีอเมริกันแบปติสต์แห่งประเทศไทยพม่า (The American Baptist Mission in Burma³) กำลังเผยแพร่คริสต์ศาสนา ซึ่งสามารถจูงใจให้ชาวลาฮู่มากมายหันมานับถือคริสต์ศาสนา และมิชชันนารีกลุ่มนี้ยังคงมีอิทธิพลต่อชาวลาฮู่จนถึงปัจจุบัน

2. การแบ่งกลุ่ม และลาฮู่ในประเทศไทย

ลาฮู่เป็นชาวเขากลุ่มใหญ่เป็นอันดับสามรองลงมาจากเผ่ากระเหรี่ยงและเผ่ามั่ว จากการสำรวจประชากรชาวเขาของสถาบันวิจัยชาวเขา ในปี พ.ศ. 2535 แสดงให้เห็นว่าชาวเขาเผ่าลาฮู่มีจำนวนประชากรทั้งหมด 57,144 คน ซึ่งเป็นร้อยละ 10.09 ของจำนวนชาวเขาทั้งหมดในประเทศไทย ชาวเขาเผ่านี้มีเชื้อชาติเผ่าพันธุ์มาจากพวกจีน-ทิเบต มองโกลอยด์ (SINO-

¹ James Mc. Carthy, Surveying and Exploring in Siam, London 1902, p 131-132

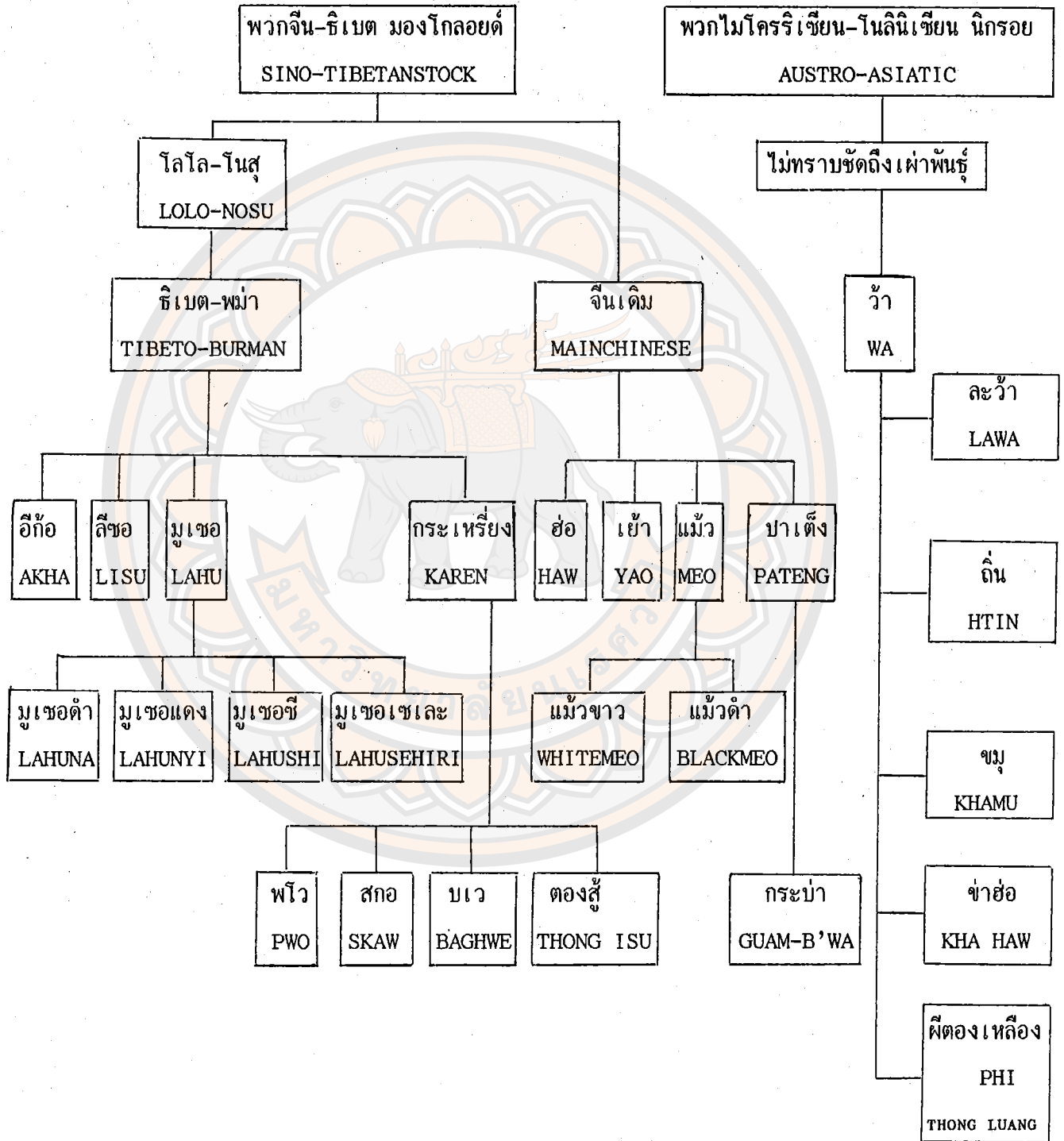
² Danicl Mc. Gilvary, A Half Century among the Siamese and the Lao, London, 1912, p 322-326, p 333-337

³ Gordon Young, The Hill Tribes of Northern Thailand (Bangkok : The Siam Society Press, 1962)

TIBETANSTOCK) ในกลุ่ม โลโล-โนสุ (LOLO-NOSU) และ กลุ่มธิเบต-พม่า
(TIBETO-BURMAN)

แผนภูมิที่ 1 การแบ่งเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ของชาวเขาในประเทศไทย

ที่มา : GORDON YOUNG, THE HILL TRIBES OF NORTHERN THAILAND, 1962

สามารถแบ่งกลุ่มของชาวล่าชู้ออกเป็น 23 กลุ่มย่อยคือ

1. ล่าชู้ ไก่ ชี	13. ล่าชู้ ฌี บา หลา
2. ล่าชู้ นะ	14. ล่าชู้ หม้อ คี
3. ล่าชู้ คำ คา	15. ล่าชู้ บ่อ ฟา
4. ล่าชู้ อ่า แล้	16. ล่าชู้ ล่า บ้า
5. ล่าชู้ หน้า แพ้	17. ล่าชู้ พู
6. ล่าชู้ บ่า ไหน่	18. ล่าชู้ อ้า พู เบ เล
7. ล่าชู้ ล่า ชู้	19. ล่าชู้ ฌี
8. ล่าชู้ ล้อ แม่	20. ล่าชู้ กู้ เล่า
9. ล่าชู้ หน้า มุย	21. ล่าชู้ เวี หยะ
10. ล่าชู้ อ่า ตู อ่า ก้า	22. ล่าชู้ ชู้ ลี
11. ล่าชู้ ฌี หน้า เกียว	23. ล่าชู้ ฌี เล้
12. ล่าชู้ ฌี บ่า เกียว	

ในประเทศไทยจะมีกลุ่มย่อย ๆ อาศัยอยู่เพียง 11 กลุ่มย่อย คือ

1. ล่าชู้ นะ	7. ล่าชู้ ฌี บา หลา
2. ล่าชู้ ฌี	8. ล่าชู้ ไก่ ชี
3. ล่าชู้ ฌี เล้	9. ล่าชู้ อ่า แล้
4. ล่าชู้ กู้ เล่า	10. ล่าชู้ บ่า ไหน่
5. ล่าชู้ ล่า บ้า	11. ล่าชู้ เวี หยะ
6. ล่าชู้ ฌี บ่า เกียว	

ล่าชู้ ฌี เป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ตามมาด้วยล่าชู้ ฌี เล้ และ ล่าชู้ ฌี บ่า เกียว ส่วนล่าชู้ นะ อพยพเข้ามาเป็นระลอกแรกในปี พ.ศ. 2497 และในปี พ.ศ. 2513 มีพวกล่าชู้ ฌี บา หลา และ ล่าชู้ บ่า เกียว ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2526 ได้มีกลุ่มล่าชู้อื่น ๆ อพยพเข้าสู่ประเทศไทย

แผนภูมิที่ 2 : แสดงทิศทางการอพยพของชาวเขามบางเผ่าเข้าสู่ประเทศไทย

ที่มา : Gordon Young, The Hill Tribes of Northern Thailand (Bangkok : The Siam Society Press, 1962), P.10

ตารางที่ 1 แสดงประชากร "ล่าอยู่" ในประเทศไทย ปี พ.ศ.2535⁴

จังหวัด	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร	เฉลี่ยต่อครัวเรือน
เชียงใหม่	172	4,051	22,684	5.6
แม่ฮ่องสอน	28	833	4,884	5.9
เชียงราย	194	5,513	23,131	4.2
ลำปาง	5	121	689	5.7
ตาก	8	668	5,050	7.5
กำแพงเพชร	3	145	694	4.8
เพชรบูรณ์	-	3	12	4.0
รวม	410	11,335	57,144	5.0

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าชาวเขาเผ่าล่าอยู่ในประเทศไทยจะอาศัยอย่างกระจัดกระจายทางตอนเหนือ มีจำนวนรวม 410 หมู่บ้าน ประชากร 57,144 คน และมียอดครัวเรือน 11,335 หลังคาเรือน คิดเฉลี่ยประชากรต่อครัวเรือนเท่ากับ 5.0 คน โดยประชากรส่วนมากจะอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย และเชียงใหม่ตามลำดับ

3. การแต่งกาย

ลักษณะการแต่งกายของชาวเขาเผ่าล่าอยู่จะแตกต่างกันไปตามลักษณะกลุ่มย่อยโดยจะมีลักษณะเด่นของแต่ละกลุ่มแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัด ดังนี้

4 ตัวเลขเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย, งานข้อมูลและเผยแพร่ ฝ่ายบริการ และเผยแพร่สถาบันวิจัยชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่, ตุลาคม 2535

3.1 ล่าฮู่ชะ หรือ มูเซอตา เป็นชนกลุ่มล่าฮู่กลุ่มแรกที่เราจะพบที่อำเภอฝางและอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นล่าฮู่บริสุทธิ์ดั้งเดิมที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่ตั้งรกรากอยู่ในยูนนานและพม่า เหตุนี้เองในระหว่างกลุ่มล่าฮู่ด้วยกันจึงยกย่องให้เป็น ล่าฮู่ชะ เป็นต้นตระกูลของพวกเขาเกือบทั้งหมดที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นพวกที่นับถือศาสนาและไม่นิยมสวมใส่เสื้อผ้าตามแบบประเพณีดั้งเดิม แต่นิยมสวมใส่เสื้อผ้าแบบอย่างชาวพื้นราบ เครื่องแต่งกายล่าฮู่ชะ มักจะสวมใส่เฉพาะวันที่มีพิธีสำคัญ ๆ ทางศาสนา เช่น งานแต่งงาน งานฉลองคริสมาส และงานปีใหม่ เป็นต้น

ลักษณะการแต่งกายชาย ใส่เสื้อผ้าพื้นสีดำ ตัวหลวม แขนยาว ทรงกระบอก คอกลมผ้าหน้าตลอด ติดกระดุมโลหะเงิน 4 เม็ด ใช้ผ้าสีแดงขลิบตามขอบแขนชาย เสื้อหน้าอกและไหล่ เพื่อตกแต่งให้เกิดลวดลายบนตัวเสื้อ สวมกางเกงสีดำชายาว ตัวหลวม ขลิบปลายแขนด้วยผ้าสีแดง

ลักษณะการแต่งกายหญิง หญิงสาวที่ยังไม่ได้สมรสจะใส่เสื้อคอกลมสีดำ ยาวระดับเอวหน้าอกเสื้อป้ายหรือผ้าหน้า ตกแต่งด้วยลวดลายด้วยผ้าสีต่าง ๆ ส่วนหญิงสาวที่สมรสแล้วจะใส่เสื้อคอกลมสีดำ ตัวเสื้อยาวเกือบถึงข้อเท้าแขนยาว ทรงกระบอก หน้าอกเสื้อป้ายไปทางด้านข้าง ตัวเสื้อจะผ่าด้านข้าง 2 ข้างจนสุดปลายข้อเท้า ตกแต่งด้วยลวดลายด้วยผ้าสีต่าง ๆ นุ่งผ้าชั้นสีดำปลายผ้าชั้นจะตกแต่งเป็นช่วง ๆ ด้วยผ้าสีต่าง ๆ

3.2 ล่าฮู่ฉี หรือ มูเซอแดง เป็นกลุ่มชนที่มีประชากรมากที่สุดที่เรียกว่า ล่าฮู่ฉี นั้นให้ความหมายได้ 2 ประการ คือ หมายถึง แถบสีแดงบนพื้นดำของผ้าถุงหญิง หรืออาจหมายถึง พรานป่า

ลักษณะการแต่งกายชาย ใส่เสื้อคอกลมสีดำ แขนยาวทรงกระบอก ตัวเสื้อสั้นแค่เอวผ้าหน้าตลอดทับในด้วยผ้าสีเขียวหรือสีฟ้า มีเหรียญเงินรูปเล็ก ๆ (พูเหมะ) ประดับไว้บนตัวเสื้อ สวมกางเกงขาถักยี่สีดำ ปลายจากากางขลิบไว้ด้วยแถบผ้าสีแดงสวมปลอกผ้าพันแข้งสีดำซึ่งเย็บติดไว้ด้วยแถบผ้าสีขาว

ลักษณะการแต่งกายหญิง ใส่เสื้อสีดำ คอกลม รัดรูป ตัวเสื้อสั้นแค่อว
ผ่าหน้าตลอด แขนเสื้อทรงกระบอกยาวถึงข้อมือ มีแถบผ้าสีแดงเย็บทาบติดไว้บน
ตัวเสื้อเป็นตอน ๆ และมีเหรียญเงินประดับไว้บนตัวเสื้อ นุ่งผ้าชิ้นสีดำยาวถึง
ข้อเท้าและมีแถบผ้าแดงเย็บทาบติดไว้ทั้งตอนบนและตอนล่างของผ้าชิ้น

3.3 ล่าฮู่เหม่เล่ ในประเทศไทยเรียกตัวเองว่า "ล่าฮู่นะ" หรือ
มุเซอตำซัง เป็นคนละพวกกับล่าฮู่นะแท้ที่สืบเชื้อสายมาจากยูนนานและพม่าคำว่า
เหมเล เป็นคำเรียกของล่าฮู่กลุ่มอื่นโดยเฉพาะ "ล่าฮู่ฉี" หรือมุเซอแดง ซึ่งใช้
เรียกชนกลุ่มนี้เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยประมาณ 50 ปีล่วงมาแล้ว และ
เมื่อครั้งที่ยังตั้งหลักแหล่งอยู่ในยูนนานแผ่นดินได้เรียกตนเองว่า "ล่าฮู่นะเหมียว"
ในประเทศไทยมีล่าฮู่เหม่เล่อยู่ 3 กลุ่ม คือ "ล่าฮู่มาล่อ" "ล่าฮู่นามือ" และ
"ล่าฮู่พาคอ" ทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยในเรื่องของการ
ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ลักษณะการแต่งกายชาย ใส่เสื้อสีดำคอกลม แขนยาว ทรงกระบอก
ผ่าหน้าตลอดไม่มีสาบเสื้อ มีกระดุมโลหะเงินติดไว้ที่คอเสื้อ ตัวเสื้อทรงตรง ๆ
หลวม ๆ ผ้าข้าง 2 ข้างและข้างหลังเล็กน้อย ตรงตะเข็บด้านหน้าทั้งสองข้าง
เป็นกระเป๋าสอดอยู่ในตัวเสื้อชั้นในสวมกางเกงสีดำ เป้าหลวม ๆ หย่อนลงมา
เท่ากับขากางเกงซึ่งยาวบิดเข้า สวมผ้าพันแข้งสีดำซึ่งขลิบปลายผ้าด้วยผ้าสีฟ้า

ลักษณะการแต่งกายหญิง ใส่เสื้อสีดำคอกลม แขนยาวทรงกระบอก
ตัวเสื้อยาวบิดเข้าผ้าข้างขึ้นไปถึงเอวใช้เศษผ้าสีขาว เหลือง เย็บซ้อนให้หลวม
กันกว้างประมาณ 2 นิ้วตบแต่งตามสาบเสื้อ ชายเสื้อและเอว ที่แขนเสื้อมีแถบผ้า
สีแดงสลับกับสีขาวเย็บทาบติดไว้นุ่งกางเกงชายาวสีดำ สวมผ้าพันแข้งสีดำซึ่งขลิบ
ด้วยแถบผ้าสีขาวที่ปลายผ้า

3.4 ล่าฮู่บาหลา จัดอยู่ในกลุ่มมุเซอเหลืองหรือมุเซอกุ้ยอพยพเข้าสู่
ประเทศไทยจากพม่า ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่นับถือคริสตศาสนา
ไม่มีเครื่องแต่งกายอันเป็นสัญลักษณ์ประจำเผ่าที่แน่นอน ยังส์ (Young) เคย
พบว่าชุดของ "ล่าฮู่บาหลา" เป็นชุดสีดำและมีแถบสีเหลืองผู้ชายใส่เสื้อสีดำ
กางเกงแบบคนในรัฐฉาน ผู้หญิงใส่เสื้อสีดำ ผ่าหน้าตลอด ตบแต่งด้วยแถบสีแดง

ประดับด้วยเบี้ย ลูกพรวนเล็ก ๆ และกระดุมเงิน แต่ที่พบในไทย ผู้ชายแต่งกายแบบชาวไทยพื้นราบและหญิงก็แต่งตัวแบบชุดของชาวไทยใหญ่ คือนุ่งผ้าซิ่น และสวมเสื้อคอกลม แขน 3 ส่วน ตัวเสื้อพอดีกับตัว สั้นแค่เอวอกเสื้อย้ายไปทางด้านข้าง

3.5 ล้าฮู้มึบาเกี้ยว ไม่มีหมู่บ้านของ ล้าฮู้มึบาเกี้ยวแท้ ๆ ในประเทศไทย แต่ที่มีอยู่เป็นหมู่บ้านที่ผสมกันระหว่าง ล้าฮู้มึบาเกี้ยว ล้าฮู้มึและชาวเขาเผ่าลีซอหรืออาศัยอยู่ร่วมกับชาวคริสเตียนกลุ่มอื่น ๆ

ลักษณะการแต่งกายชาย ใส่เสื้อคอกลมสีดำหลวม ๆ แขนยาวหรือแขนสามส่วน ตัวเสื้อสั้นแค่เอว สบายเสื้อด้านหน้าย้ายไปทางด้านข้างใช้ผ้าพื้นต่างสีขลิบตามของแขนเสื้อหน้าอกและด้านหลังของเสื้อ มีโลหะเงินกลมครึ่งซีกประดับลงบนตัวเสื้ออย่างสวยงามส่วนกางเกงมีลักษณะคล้ายแบบของชาวเขาเผ่าลีซอ คือ ใส่กางเกงทรงหลวม ๆ เบ้าหย่อน ขายาวปิดเข้า ตัดด้วยผ้าพื้นสีต่าง ๆ คือสีน้ำเงิน สีฟ้า และสีเขียว นิยมสวมผ้าพันแข้งสีดำ ขลิบริมด้วยผ้าสีต่าง ๆ มัดเอวด้วยเชือกหรือผ้า

ลักษณะการแต่งกายหญิง ใส่เสื้อคอกลมสีดำแขนยาว ตัวเสื้อผ่าหน้าตลอดมีกระดุมโลหะเงินติดที่คอเสื้อ อาจมีแผ่นเหรียญเงินใหญ่ติดที่หน้าอก ตัวเสื้อสั้นแค่เอว มีแถบผ้าสีเขียวทาบติดไว้บนตัวเสื้อเป็นตอน เช่น ปลายเสื้อและตอนสายเสื้อด้านหน้า ผ้าเย็บคาดทับตรงหน้าอกเสื้อไม่มีแถบผ้านี้ นุ่งผ้าซิ่นสีดำมีแถบผ้าสีเขียวเย็บทาบไว้ทางตอนปลายของผ้าซิ่น ส่วนทางตอนบนเย็บทาบไว้ด้วยผ้าสีฟ้า

3.6 ล้าฮู้กุเลา เรียกตัวเองว่า "ล้าฮู้" หรือ "ล้าฮู้พื" (มุเซอขาว) มีลักษณะการแต่งกายคล้ายกับล้าฮู้นะ (มุเซอดำ) คือ ใส่ชุดดำมีแถบผ้าสีแดงแต่ในวันสำคัญทางศาสนาจะแต่งกายด้วยชุดขาว

ลักษณะการแต่งกายชาย ใส่เสื้อสีดำตัวหลวม แขนยาว ขลิบปลายแขนด้วยผ้าสีแดงคอปกธรรมดา ตัวสั้นแค่เอวผ่าหน้าตลอด ประดับด้วยโลหะเงินเม็ดกลมครึ่งซีกลงบนตัวเสื้อด้านหน้า สวมกางเกงขายาวทรงหลวม ๆ ใช้ผ้าสีแดงคาดเอว ชุดนี้นิยมเก็บไว้ใส่ในงานพิธีกรรมที่สำคัญของเผ่า

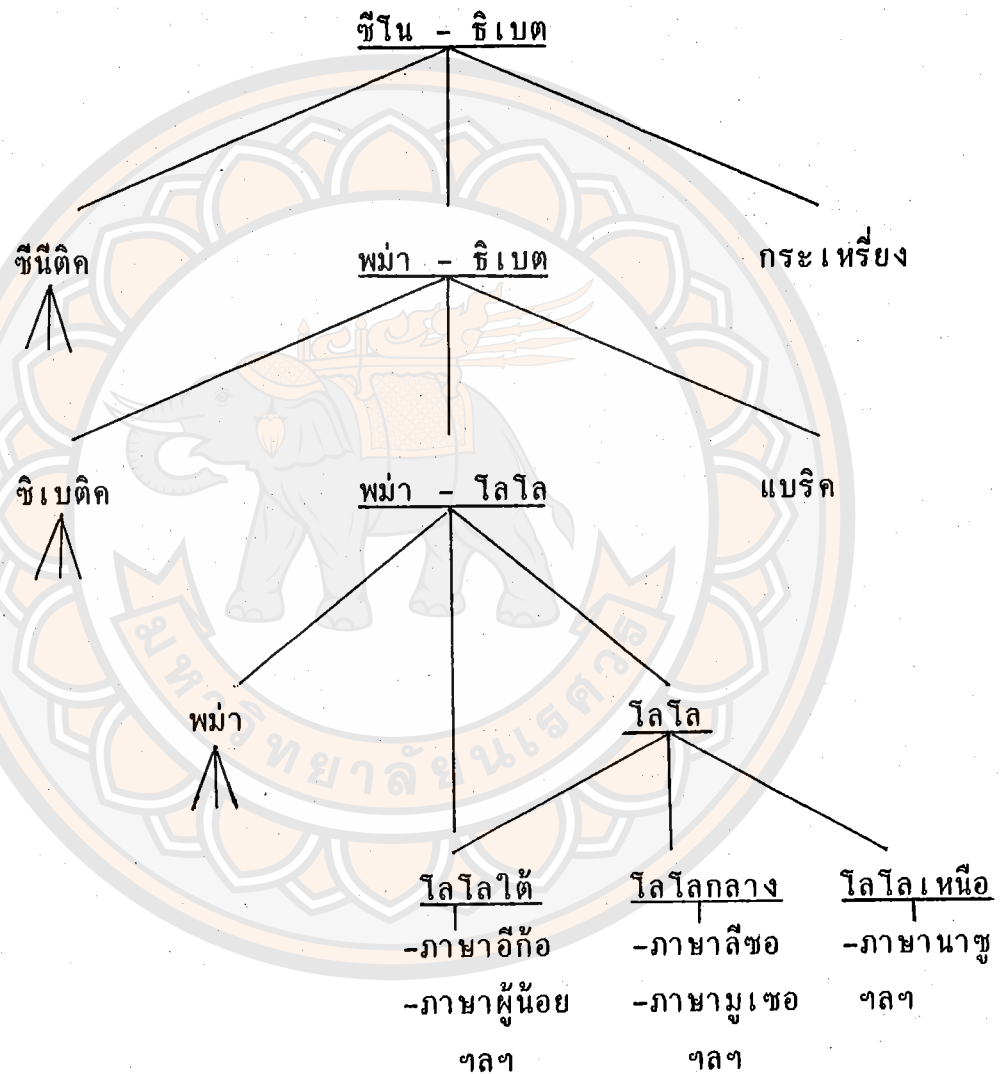
ลักษณะการแต่งการหญิง ใส่เสื้อสีดำรูป คอแหลม แขนยาวทรง กระบอก ตัวเสื้อสั้นหรือเอว ผ่าหน้าตลอด มีโลหะเงินกลมครึ่งซีกประดับบน ตัวเสื้อด้านหน้า และมีแผ่นเหรียญเงินดอกจันทร์ ประดับบนตัวเสื้อแทนกระดุม ใช้ผ้าพื้นสีแดงขลิบตามส่วนต่าง ๆ ของเสื้อ เช่น ปลายแขน สาบเสื้อ หน้าอก ต้นแขน หลังและชายเสื้อ นุ่งผ้าชั้นสีดำใช้ผ้าพื้นสีแดงกว้างประมาณ 2 นิ้วเย็บ ทับช่วงบนของผ้าชั้นเป็นช่วง ๆ ส่วนตอนปลายของผ้าชั้นใช้เศษผ้าต่างสี เช่น สีขาว สีแดง ขลิบเป็นลวดลาย

4. ภาษา

ภาษาพูดของชาวลาฮู่มีหลายสำเนียงต่างกันไปตามลักษณะของกลุ่มย่อย ๆ แต่มีบางลักษณะที่คล้ายคลึงกันมากและสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ ภาษาของลาฮู่จัดอยู่ในกลุ่มภาษาต่าง ๆ ได้หลายกลุ่ม คือ ภาษาลาฮู่มีลักษณะที่เป็น ภาษาโลโลกกลาง ภาษาโลโล ภาษาโลโลพม่า ภาษาพม่าธิเบต และภาษาธิเบต ชิโน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางถิ่นที่อยู่⁵ ลาฮู่มีลักษณะบางสิ่งบางอย่างคล้ายกับชาวเขาเผ่าลีซอและเผ่าอีก้อ ซึ่งเป็นคนเชื้อชาติโลโลด้วยกัน ได้มีการยืมคำในภาษาจีนและภาษาไทยใหญ่และในการติดต่อระหว่างลาฮู่กลุ่มต่าง ๆ รวมทั้ง ลีซอและอีก้อ จะใช้ภาษาพูดของลาฮู่เป็นภาษากลาง (Lingua Franco)

⁵ David Bradley, Lahu Dialects (Australian : Australian National University, 1977), P 1

แผนภูมิที่ 3 การแบ่งกลุ่มตระกูลภาษามูเซอ

ที่มา : ศุภชัย สติรศิลป์ , คู่มือการทำงานกับชาวเขาเผ่ามูเซอ,
โครงการศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) ศูนย์ศึกษานอก
โรงเรียนภาคเหนือ ลาปาง กรมการศึกษานอกโรงเรียน , 2527 , หน้า 3

ภาษาล่าฮู่ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง แต่ได้มีหมอสอนศาสนาคณะ The American Baptist Mission in Burma ได้บัญญัติภาษาเขียนขึ้น โดยใช้ระบบตัวอักษรของโรมัน ชาวล่าฮู่เป็นจำนวนน้อยมากที่สามารถอ่านออกเขียนได้ ในภาษาเขียนนั้นนอกจากกลุ่มล่าฮู่ที่นับถือศาสนาคริสต์ส่วนใหญ่จะสามารถอ่านออกเขียนได้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นเด่นชัดในเรื่องพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ตามลำดับต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 แสดงลักษณะพยัญชนะของภาษาเขียนล่าฮู่

พยัญชนะ 7 กลุ่ม 35 ตัว

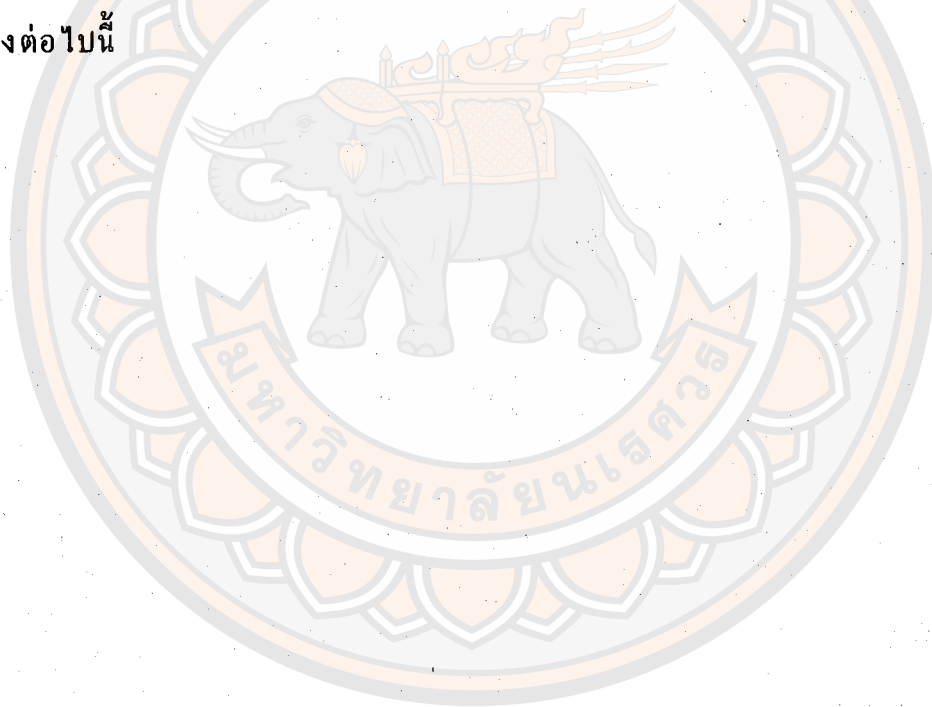
K	K ¹	hk	hk ¹	g	g ¹	ng
c	ch	j	ny	sh	y	
t	ht	d	n	l		
p	hp	b	m			
pf	hpf	bv	mv			
tc	ts	tz	z	s		
h	v	f	r			

จากแผนภูมิที่ 4 จะเห็นได้ว่าลักษณะพยัญชนะของภาษาเขียน ชาวล่าฮู่คล้ายกับตัวพยัญชนะของภาษาอังกฤษ แต่จะแตกต่างกันในด้านการเรียงลำดับ A-Z ในด้านลักษณะพยัญชนะของภาษาล่าฮู่จะมีตัวอักษรผสมเป็นหนึ่งพยัญชนะและมีจำนวนพยัญชนะมากกว่าภาษาอังกฤษ 9 ตัว

ระบบเสียงของพยัญชนะภาษาล่าฮู่* จะมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 24 หน่วย

* ในที่นี้จะกล่าวถึงระบบเสียงของพยัญชนะภาษาล่าฮู่ (มุเซอคำ) เนื่องจากเป็นภาษากลางของชาวล่าฮู่

เสียงเกิดในตำแหน่งหน้าคำหรือเป็นพยัญชนะต้นทั้งหมด ไม่มีพยัญชนะควบกล้ำและไม่มีพยัญชนะท้ายถ้าจำแนกตามลักษณะการออกเสียงจะได้ 5 กลุ่ม คือ 1) พยัญชนะกัก 2) พยัญชนะกัก-เสียดแทรก 3) พยัญชนะนาสิก 4) พยัญชนะเสียดแทรก และ 5) พยัญชนะข้างลิ้นหรือจำแนกตามฐานการณจะได้ 6 กลุ่ม คือ 1) พยัญชนะริมฝีปาก 2) พยัญชนะปลายลิ้น-ปุ่มเหงือก 3) พยัญชนะลิ้นส่วนหน้า-เพดานแข็ง 4) พยัญชนะลิ้นส่วนหลัง-เพดานอ่อน 5) พยัญชนะลิ้นส่วนหลัง-ลิ้นไก่ และ 6) พยัญชนะเส้นเสียง ซึ่งจะเห็นได้จากตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การจำแนกหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาล่าฮู่ณะตามลักษณะการออกเสียงและฐานกรณ์

ลักษณะการออกเสียง		ฐานกรณ์	ริมฝีปาก	ปลายลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า	ลิ้นส่วนกลาง	ลิ้นส่วนหลัง	เสียงเสียด
			ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	ลิ้นไก่		
เสียงกัก	-ก้อง	-กลมลม	p	t		k	q	
		+กลมลม	ph	th		kh	qh	
	+ก้อง	b	d		g	G		
เสียงกัก-เสียงแทรก	-ก้อง	-กลมลม			c			
		+กลมลม			ch			
	+ก้อง			j				
เสียงนาสิก			m	n		n		
เสียงเสียดแทรก	-ก้อง		f		s			h
	+ก้อง		v		y			
เสียงข้างลิ้น				l				

ที่มา : ศรีนทิพย์ สติรศิลป์, คำลักษณะนามในภาษาล่าฮู่ณะ (มุเซอิด้า) : การวิเคราะห์ตามแนวอรรถศาสตร์, วิทยานิพนธ์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529 , หน้า 22

แผนภูมิที่ 5 แสดงลักษณะสระของภาษาเขียนล้าชู่

สระเดี่ยว	a (อา)	c (เอ)	i (อี)	o (โอ)
สระผสม	ai(ไอ)	ao(เอา)	aw(ออ)	awch (ออย)
	ch(แอ)	cu(เออ)	ui(อีอ)	uh (อื่น)

จากแผนภูมิที่ 5 จะเห็นได้ว่ารูปสระของภาษาเขียนล้าชู่จะมีทั้งหมด 12 ตัว โดยแยกออกเป็นกลุ่มสระเดี่ยว และกลุ่มสระผสม

ตารางที่ 3 แสดงลักษณะหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาล้าชู่

ลำดับ	หน่วยเสียง	รูปวรรณยุกต์	ตัวอย่างคำ	
			รูปคำ	คำอ่าน
1	เสียงสูงยาว	()	Ca	จ๋า
2	เสียงสูงลากยาว	(-)	Ca ⁻	จ๋า
3	เสียงสูงสั้น	(^)	Ca [^]	จ๋า
4	เสียงต่ำยาว	()	Ca	จะ
5	เสียงต่ำลากยาว	(-)	Ca ⁻	จ๋า
6	เสียงต่ำสั้น	(^)	Ca [^]	จะ
7	เสียงสามัญ	()	Ca	จา

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาล่าฮู่จะมีทั้งหมด 7 หน่วยเสียง โดยแยกเป็นกลุ่มเสียงสูง เสียงต่ำ และเสียงสามัญในการใช้รูปวรรณยุกต์จะนำรูปวรรณยุกต์เสียงสูงไว้เยื้องพยัญชนะตัวสุดท้ายของคำใน ส่วนบน ถ้าเป็นเสียงต่ำจะนำไปเยื้องส่วนล่างของคำ

5. ถิ่นที่อยู่อาศัยและสภาพหมู่บ้าน

ชาวล่าฮู่มักจะตั้งบ้านเรือนเรียงรายไปตามที่ราบบนสันเขาและไหล่เขา บางหมู่บ้านตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ ส่วนใหญ่จะตั้งหมู่บ้านอยู่ใกล้แหล่งน้ำเพื่อความสะดวกในการอุปโภคและบริโภค ชาวล่าฮู่จะอาศัยบนภูเขาที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 3,000-4,500 ฟุต

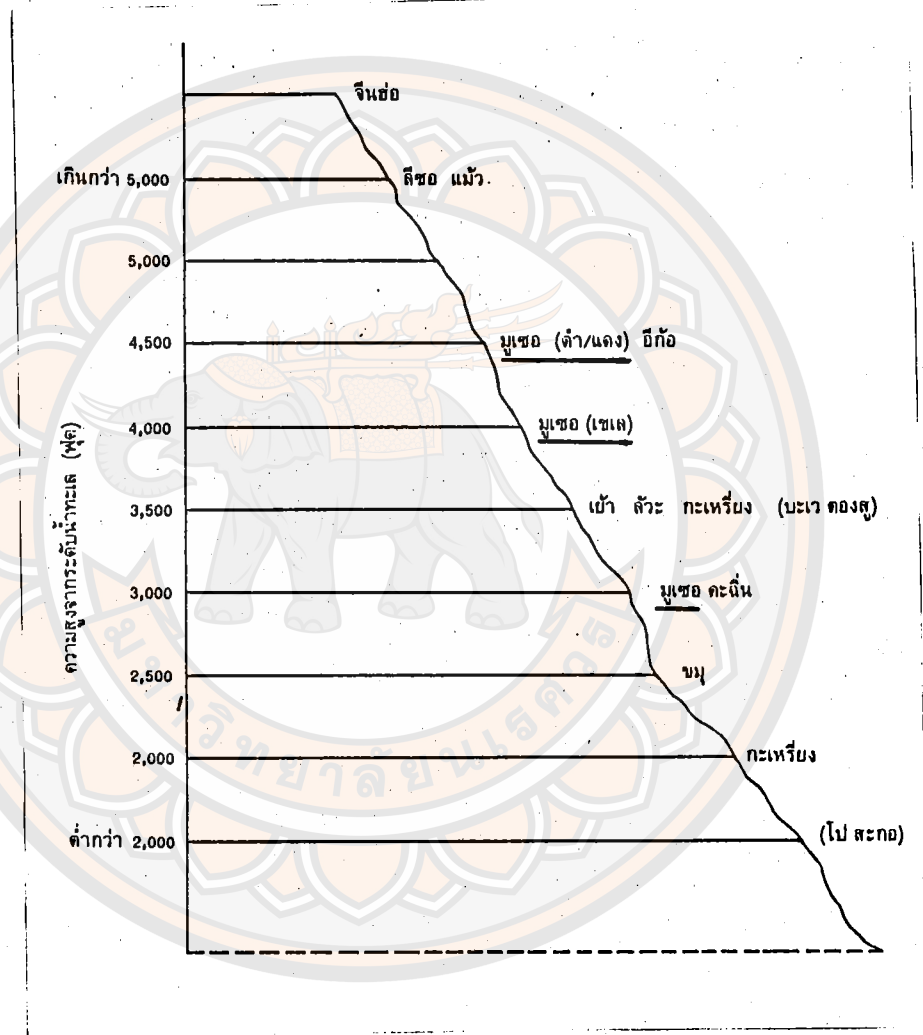

29 SEP 2006

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แผนภูมิที่ 6 แสดงดินที่อยู่ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ตามระดับความสูงจากน้ำทะเล 431223

ที่มา : Patya Saihoo, The Hill Tribes of Northern Thailand, 1964, P.12

ส่วนบริเวณที่ใช้เพาะปลูกทำกินมักจะวางป่าให้ห่างไกลหมู่บ้านออกไปที่ตั้งหมู่บ้านจะเป็นที่ที่อุดมสมบูรณ์และก่อนที่จะตัดสินใจตั้งหมู่บ้านอยู่ที่ใด หัวหน้าหมู่บ้านจะต้องไปสอบถามหมู่บ้านอื่นที่ตั้งอยู่ใกล้เคียง เพื่อให้แน่ใจว่าที่ตรงนั้นยังไม่เคยมีหมู่บ้านใดย้ายมาก่อน

โดยทั่วไปลักษณะบ้านเรือนจะเป็นแบบยกพื้นสูงจากพื้นดินพอประมาณหลังคาหน้าจั่วมุงด้วยหญ้าคาหรือใบก่อ ด้วบ้านและพื้นบ้านสร้างด้วยไม้ไผ่สับพาก โครงสร้างส่วนต่าง ๆ จะเป็นไม้เนื้อแข็ง ปัจจุบันจะมีลักษณะบ้านของคนไทยผสมกับบ้านล่าชู่ หรือเป็นลักษณะตามแบบบ้านคนไทยเนื่องจากมีความถาวรแข็งแรงกว่าการคัดเลือกพื้นที่ปลูกสร้างบ้านเป็นหน้าที่ของหัวหน้าครัวเรือนโดยได้รับความเห็นชอบจากภรรยา บ้านมีขนาดกว้างยาวโดยประมาณ 4 x 6 เมตร บ้านล่าชู่จะมีขนาดเล็กกว่าบ้านล่าชู่ผี บ้านล่าชู่ผีและล่าชู่กู่เล่า จะสร้างขนาดใหญ่กว่าล่าชู่กลุ่มอื่น การสร้างบ้านนิยมปลูกสร้างบ้านในวันที่ตรงกับวันหมา "พื่อผี" วันไก่ "ก๊ะผี" และวันวัว "นุผี" ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้สมาชิกในบ้านมีความกินดีอยู่ดี และจะหลีกเลี่ยงในวันที่ตรงกับวันหมู "หะผี" เพราะเชื่อว่าเป็นของผีน้ำ วันพระหรือวันศีล "สำผี" และวันตาย "ซ้อผี" การสร้างบ้านจะสร้างอยู่รอบ ๆ บ้านหัวหน้าหมู่บ้านหรือไม่ก็บ้านผู้นำทางศาสนา

ลักษณะภายในบ้านจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มย่อย แต่จะมีกองไฟสี่เหลี่ยมไว้ภายในบ้านเสมอ หรือกองไฟทำเป็นราวไว้สำหรับเป็นที่เก็บเมล็ดพันธุ์และเป็นที่ยกอาหาร ใต้ถุนบ้านใช้เป็นที่ยังสัตว์และเลี้ยงสุนัขไว้เฝ้าบ้าน

6. ระบบการปกครอง

หมู่บ้านล่าชู่ จะมีหัวหน้าที่เรียกว่า คะเซปา (kh'a shch-hpa) ตำแหน่งนี้ในล่าชู่ผี และล่าชู่เผ่าเล็ก เป็นการเลือกขึ้นมา หัวหน้าหมู่บ้านจะมีความรับผิดชอบในการรักษากฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ในชุมชนสภาพอย่างไม่เป็นทางการประกอบด้วยผู้เฒ่าหรือผู้อาวุโสซึ่งจะช่วยเหลือหัวหน้าหมู่บ้านในการบริหารและ

การตัดสินใจ จะเห็นได้ว่าหัวหน้าหมู่บ้านมิได้เป็นผู้มีสิทธิ์เต็มที่ในการตัดสินใจ
 ในชุมชนทั้งหมด โดยมีได้รับการแนะนำจากผู้อาวุโสก่อนสมาชิกของสภาดังกล่าวนี้
 จะประกอบด้วยหัวหน้าครัวเรือนที่เรียกว่าเยเซปา (ychshch-hpa) แต่ไม่ใช่
 หัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด เพราะหัวหน้าหมู่บ้านนั้นนาน ๆ ครั้งที่จะขอคำแนะนำ
 จากหัวหน้าครัวเรือนดังกล่าว

ในหมู่บ้านจะมีพระที่มีความสำคัญต่อกิจกรรมทั่วไป บทบาทมีความสำคัญ
 สูงสุดในทางศาสนา และรองจากหัวหน้าหมู่บ้านในเรื่องต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน
 หลักการนี้จะเป็นจริง ในหมู่บ้านที่นับถือคริสต์และในหมู่บ้านนี้พระจำหมู่บ้านจะมี
 การศึกษาสูงสามารถที่จะ เป็นผู้ติดต่อกับโลกภายนอกแทนชาวบ้านต่าง ๆ

ครัวเรือนที่ปกครองตนเองอิสระนี้ จะรวมตัวกันขึ้นต่ออำนาจหน้าที่ของ
 หัวหน้าหมู่บ้านและพระซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน โดยอาศัยกิจกรรมด้านต่าง ๆ
 เช่น ความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ความเป็นเครือญาติ การสมรส ความเป็น
 เพื่อน สิ่งเหล่านี้ทำให้รวมกันเป็นชุมชนที่มั่นคงอย่างน้อยชั่วระยะเวลาหนึ่ง
 อย่างไรก็ตาม หมู่บ้านอาจจะแตกแยกออกไปได้ด้วยการอพยพไปอยู่ที่อื่น
 การอพยพเคลื่อนย้ายนี้มีอยู่เสมอการแยกชุมชนออกไปมักจะมีใจมากกว่า
 ชาวเขากลุ่มอื่น ๆ และจะเกิดขึ้นเพราะว่าชาวล่าอยู่ขาดความสัมพันธ์ในระยะ
 เวลาที่ยาวนานในเรื่องการสืบสายโลหิตร่วมกันขาดความผูกพันทางพิธีกรรมต่อ
 สถานที่โดยเฉพาะ

สิ่งเหล่านี้จะเชื่อมโยงครัวเรือนที่มีความอิสระในการปกครองตนเองอยู่
 ร่วมกันในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ครัวเรือนหนึ่ง ๆ หรือหลาย ๆ ครัวเรือน
 จะรวมกันอพยพไปตั้งชุมชนใหม่อีกในที่อื่น การแบ่งแยกออกไปจากหมู่บ้านเกิดขึ้น
 เมื่อมีการขัดแย้งกันระหว่างครัวเรือนและไม่สามารถตกลงกันได้แต่ก็เป็น
 หลักการที่ยอมรับที่ยอมรับกันในชุมชนล่าอยู่ว่า เมื่อเกิดการวิวาทกับเพื่อนบ้านจะต้อง
 เลือกว่าจะออกไป การตัดสินใจกระทำโดยหัวหน้าหมู่บ้าน ผู้อาวุโสซึ่งชุมชนทั้งหมด
 จะยอมรับในการตัดสินใจนั้น

ชุมชนล้าช้อยอมรับความอาวุโสของหัวหน้าหมู่บ้าน โดยเฉพาะในบริเวณหมู่บ้านนั้นซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นหัวหน้าหมู่บ้านของตน เพราะบริเวณชุมชนล้าช้อย่อมจะมีตั้งแต่ 2-3 หมู่บ้าน หรือเป็น 100 หมู่บ้าน บัจฉัยภายนอกที่ควบคุมชุมชนหมู่บ้านโดยเฉพาะจะกำหนดบริเวณหรือเขตทางการปกครองภายในที่ได้เป็นอยู่ เมื่อชุมชนอพยพไปอยู่ที่ใหม่ก็จะมีแนวโน้มที่จะรวมโครงสร้างทางอำนาจที่มีอยู่ทั้งในถิ่นภูเขาและเพื่อนบ้านพื้นราบ

หัวหน้าภูเขามือถืออิทธิพลและได้รับการยอมรับไม่เพียงแต่จากเพื่อนบ้านในถิ่นภูเขาดังแต่ได้รับการยอมรับจากชนชั้นปกครองในหุบเขาด้วยผลนี้ทำให้เกิดโครงสร้างทางการปกครองในหมู่บ้านชาวเขาแตกต่างกัน ในบางพื้นที่หัวหน้าหมู่บ้านล้าช้อย่อมมีอำนาจเหนือหมู่บ้าน ไม่ว่าจะที่ใดก็ตามอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าของหัวหน้าหมู่บ้านจะได้รับการยอมรับทั้งเพื่อนบ้านชาวล้าช้อย่อมและที่ไม่ใช่ชาวล้าช้อย่อมและอีกประการหนึ่ง หัวหน้าหมู่บ้านที่อาวุโสอาจจะไม่ใช่ชาวล้าช้อย่อม แต่อำนาจหน้าที่ของเขาก็คือเป็นที่ยอมรับในหมู่บ้านชาวล้าช้อย่อมเช่นเดียวกับหมู่บ้านของกลุ่มชาวเขาอื่น ๆ

7. โครงสร้างทางสังคม

สังคมหมู่บ้านของชาวล้าช้อย่อมมีโครงสร้างหลวม ๆ โดยทั่วไปไม่มีสายตระกูลหรือความสัมพันธ์ทางสายโลหิตผูกพันสมาชิกเหมือนชาวเขาเผ่าอื่น ๆ หน่วยโครงสร้างพื้นฐานของสังคมล้าช้อย่อมคือ ครัวเรือนซึ่งมีหัวหน้าครัวเรือนที่เรียกว่าเยเซปา (เย = บ้าน, เซปา = นาย) โดยปกติจะเป็นชายที่อาวุโสที่สุดในหมู่บ้าน ภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนเรียกว่าเยเซมา (เย = บ้าน, เซมา = นายหญิง) ในบ้านล้าช้อย่อมเป็นกลุ่มบ้านที่เกี่ยวข้องกันด้วยระบบเครือญาติ การแต่งงาน ความเป็นเพื่อนกันหรือความสะดวกทางด้านเศรษฐกิจทั้งหมดนี้ก่อรูปเป็นชุมชนที่มั่นคงขึ้นในแต่ละหมู่บ้านจะมีหัวหน้าหมู่บ้านที่เรียกว่า คะเซปา ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในระเบียบต่าง ๆ และกฎหมายภายในหมู่บ้าน

โครงสร้างของสังคมล่าชู่มาจากหน่วยครอบครัว แต่ละครัวเรือนเป็นเจ้าของที่ดินในการเพาะปลูกทำไร่ ล่าชู่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายประกอบด้วยหัวหน้าครัวเรือนภรรยา บุตร บุตรเขย หลาน ทั้งนี้เนื่องจากประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงานกำหนดว่า ชายล่าชู่จะต้องไปรับใช้พ่อแม่ฝ่ายหญิงที่ตนแต่งงานชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งประมาณ 3 ปี แล้วจึงจะสามารถสร้างบ้านอยู่เองได้ในครัวเรือนหนึ่ง ๆ จะไม่มีบุคคลอยู่รวมกันเกินกว่า 3 ชั่วอายุ ได้แก่ ชั่วอายุพ่อแม่ ชั่วอายุลูก และชั่วอายุหลาน

การนับถือวงศ์ญาติล่าชู่ไม่เน้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะแต่ผู้ชายมีความใกล้ชิดกับฝ่ายบิดามากกว่ามารดา ผู้หญิงมีความใกล้ชิดกับฝ่ายมารดามากกว่าฝ่ายบิดา เช่นเดียวกันจะเห็นได้จากกฎเกณฑ์การสืบทอดมรดกความเกี่ยวกันเป็นญาติรวมตลอดคือ เป็นญาติพี่น้องจริง ๆ ที่เรียกว่า ออวี (ญาติพี่น้องที่อาวุโสกว่า) และออยี (ญาติพี่น้องที่อ่อนกว่า) แต่ทั้งออวีและออยีก็คือ ญาติพี่น้องจริง ๆ และเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดากันโดยสายโลหิตหรืออาจเป็นญาติโดยการแต่งงานล่าชู่ถือว่าญาติพี่น้องของตนอยู่ในญาติ 2 ชั่วอายุเท่านั้นคือ ในชั่วอายุลูกและหลาน

7.1 การสมรส ล่าชู่มีภรรยาเพียงคนเดียว ซึ่งเกิดจากการเลือกคู่ครองโดยอิสระ การแต่งงานในฝ่ายหญิงมักจะมีอายุตั้งแต่ 14-16 ปีฝ่ายชาย 15-20 ปี พิธีแต่งงานเริ่มขึ้นโดยฝ่ายชายไปขอความยินยอมจากพ่อแม่ของตนและส่งคนไปเจรจากับพ่อแม่ฝ่ายหญิง ซึ่งถ้าไม่มีปัญหาหรือผิดกฎใด ๆ แล้วมักจะไม่ได้รับการปฏิเสธแล้วทั้งคู่จะไปทำพิธีต่อหน้าผู้นำทางศาสนาเพื่อให้ประสาทรโดยมีพ่อสื่อเป็นพยานสำคัญในพิธี ส่วนล่าชู่ที่นับถือคริสตศาสนาจะทำพิธีแบบอย่างการแต่งงานของคริสต์ สำหรับค่าใช้จ่ายในการแต่งงาน ฝ่ายชายมักจะต้องออกหมั้น ฝ่ายหญิงจะออกข้าว หลังจากแต่งงานแล้ว ฝ่ายชายจะต้องไปอยู่กับฝ่ายสาวประมาณ 3 ปี ก่อนที่จะแยกครัวเรือนไปอยู่อิสระได้

7.2 การหย่าร้าง ถ้าทั้งสองฝ่ายพอใจที่จะหย่ากันก็จะแบ่งสมบัติเท่ากันถ้าฝ่ายชายเป็นฝ่ายขอลีกและฝ่ายหญิงไม่ยอมสมบัติจะตกเป็นของฝ่ายหญิง ถ้าฝ่ายชายไม่ยอมเลิกฝ่ายหญิงต้องยกสมบัติทั้งหมดให้ฝ่ายชาย เวลาหย่ากันคนทั้งคู่หมู่บ้านจะมาเป็นพยาน มีพิธีฆ่าหมูและต้องจำค่าธรรมเนียมให้แก่หัวหน้าหมู่บ้าน

7.3 ทรัพย์สินและมรดก ทรัพย์สินของล่าผู้มี 2 ประเภทคือ

7.3.1 ประเภทที่ 1 ได้แก่ บ้าน เครื่องใช้ไม้สอยภายในบ้าน หมู เบ็ด ไก่ ไร่ นา และผลผลิต ทรัพย์สินเหล่านี้อยู่ในครัวเรือน กรณีหัวหน้าครอบครัวตายภรรยาจะเป็นผู้ดูแล

7.3.2 ประเภทที่ 2 ได้แก่ มีา จิวควายเครื่องประดับ ผืนเงินสด สามีหรือภรรยาจะดูแลครึ่งหนึ่งไว้สำหรับสมาชิกในครัวเรือน ที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งแบ่งให้พ่อกับแม่พี่น้องของผู้ตาย

ในกรณีที่มีการโต้แย้งเกิดขึ้น ก็เป็นหน้าที่ของหัวหน้าหมู่บ้านที่จะดำเนินการให้เรียบร้อย กฎเกณฑ์ในเรื่องการแบ่งมรดกและทรัพย์สินเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจัดระเบียบสังคมของชาวล่าอยู่เพราะทำให้ความเสมอภาคทุกเพศทุกวัย

7.4 พิธีการเกิด ในการคลอดบุตรของภรรยา มักเป็นแม่เฒ่าหมอดำแยะและสามีช่วยกันทำคลอด เมื่อคลอดแล้วจะนำรก "ย่อพื่อ" ใส่ภาชนะใบชุดหลุมฝังไว้ใต้ถุนบ้านเชื่อว่าฝังรกเป็นชีวิตของเด็ก เมื่อเด็กเจ็บป่วยจะนำน้ำร้อนไปรดยั้งที่ฝังรกเป็นการกระตุ้นเตือนให้ไปช่วยปกป้องรักษาเด็ก ภรรยาจะอยู่ไฟประมาณ 12 วัน ในระหว่างนี้จะกินได้แต่ไก่กระทงต้มกับพริกไทย และยาต้มสมุนไพรวินิจฉัย 12 เด็กได้รับการตั้งชื่อจะดูวันเวลาที่เกิด เด็กชายจะตั้งชื่อนำหน้าว่า จะ เช่น จะบุ จะลา ส่วนเด็กหญิงจะนำหน้าว่า นะ เช่น นะแล นะคือ

7.5 การตาย การประกอบพิธีเกี่ยวกับการตายแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้ ถ้าผู้ตายเป็นเด็กอ่อนที่ยังไม่ตั้งชื่อให้นำไปฝังได้เลย โดยจะนำผ้าห่อเด็กใส่ไว้ในตะกร้า ชุดหลุมลึก 1 เมตรมีฝารองกันหลุม ใส่ดินกลบให้แน่นที่บ้านจะมีการฆ่าหมูหรือไก่ทำบุญในกรณีผู้ตายมีชื่อเป็นของตนเองขั้นแรกต้องอาบน้ำศพ ใส่เสื้อผ้าชุดที่ชอบของผู้ตาย หันศีรษะไปทางทิศตะวันตก มีการฆ่าหมูและไก่ทำบุญ ทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของชอบของผู้ตายจะต้องนำไปไว้ในโลงด้วย จะนำไปฝังยังภูเขาลูกอื่นที่ไม่ใช่เป็นที่อยู่อาศัย

8. ประเพณีที่สำคัญ

ประเพณีที่สำคัญจะมีเพียง 2 ประเพณี คือ ประเพณีกินปีใหม่ และประเพณีกินข้าวใหม่ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

8.1 ประเพณีกินปีใหม่ จะมีพิธีฉลองปีใหม่ "เขาะจาเลอ" ในราวเดือนมกราคม-มีนาคม ของทุก ๆ ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้นำทางศาสนา การประกอบพิธีกรรมเป็นการบวงสรวงเทพเจ้า "กือซา" ที่ชาวมูเซอให้ความเคารพนับถือ ในพิธีนี้ทุกคนจะร่วมกันทำบุญ เต็นรำ รื่นเริงกันอย่างสนุกสนาน พร้อมกับบรรด้าดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่และอวยพรต่อกัน สิ่งที่สำคัญที่ใช้เพื่อการนี้ ได้แก่ ข้าวบुक "อ้อฟูแยะ" เป็นขนมที่ทำจากข้าวเหนียวร้อน ๆ ตำคลุกงาปั้นเป็นก้อนแบน ๆ

ชาวลาฮู่จะแบ่งช่วง เวลาประกอบพิธีกินปีใหม่ออกเป็นช่วงส่งท้ายปีเก่า และขึ้นปีใหม่ วันเริ่มต้นส่งท้ายปีเก่าจะต้องเป็นวันที่เป็นมงคล เช่นวัน

ช่อญ้อญ้อ ย่อญ้อ หรือ กะญ้อการันวันของลาฮู่มี 12 วัน ดังนี้

พะญ้อ	วันกระรอก
นุ่นญ้อ	วันวัว
ล่าญ้อ	วันเสือ
ถ่อญ้อ	วันพันธุ์พืช
ล่อญ้อ	วันเมล็ดพืช
ช่อญ้อ	วันตาย
อ้อมญ้อ	วันม้า
ย่อญ้อ	วันแย้
เหมาะะญ้อ	วันลิง
กะญ้อ	วันไก่
พ้อญ้อ	วันหมา
หวะญ้อ	วันหมู

ในช่วงเวลาเหล่านี้จะร่วมกันทำบุญใส่ผี เลี้ยงผี จะนำหัวหมูและไก่มาเป็นเครื่องเซ่นบูชาและประกอบอาหารกินร่วมกัน การประกอบพิธีมีกำหนดเวลา 14 วัน แบ่งออกเป็นพิธีปีใหม่หญิง 5 วัน และพิธีปีใหม่ชาย 9 วัน

8.2 ประเพณีกินข้าวใหม่ "จำสือจาเลอ" พิธีนี้จะเริ่มเมื่อต้นข้าวเริ่มแตกรวงประมาณเดือนสิงหาคม-กันยายนของทุก ๆ ปีการประกอบพิธีกำหนดเวลา 4 วัน 2 วันแรกถือเป็นสำคัญในการดำเนินงาน 2 วันหลังเป็นวันพักผ่อน ต้องประกอบพิธีในระหว่างเวลาขึ้น 12 ค่ำ-15 ค่ำเป็นคืนที่พระจันทร์ส่องสว่าง เต็มดวง เป็นสัญลักษณ์แห่งความเจริญรุ่งเรือง วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาประกอบพิธี ได้แก่ ผลผลิตในไร่แทบทั้งสิ้นพร้อมกับฆ่าหมูเป็นเครื่องบูชาเทพเจ้า มีการเดินรำฉลองประเพณีกันอย่างสนุกสนานพร้อมกับรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่เป็นการเคารพและอวยพรต่อกันและยังเป็นโอกาสอันดีของกลุ่มหนุ่มสาวที่ได้มาพบกัน

9. ความเชื่อที่สำคัญ

ชาวลาฮู่เป็นกลุ่มที่นับถือพระเจ้าองค์เดียว ในขณะที่เดียวกันก็มีความเชื่อในเรื่องภูตผีวิญญาณต่าง ๆ มีความเชื่อว่ามีพระเจ้าองค์หนึ่งผู้สร้างโลกและมนุษย์ขึ้นมาแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดทางศาสนาคริสต์ จึงเป็นผลให้การเผยแพร่ประสบความสำเร็จจะมีความเชื่อในเรื่องผู้นำทางศาสนา "ตูโบ" หรือ "ปู่จอง" จะนิยมทำบุญประกอบพิธีผูกข้อมือ และฆ่าหมูหรือไก่เป็นเครื่องเซ่นสังเวย ลาฮู่เผ่เล่นนิยมจะจุดเทียนขี้ผึ้งอันเป็นสัญลักษณ์แห่งการบูชา "แปตูป่า" ในสังคมลาฮู่มี ปกติจะมีผู้ชำนาญในการประกอบพิธีทางศาสนา 4 ท่านด้วยกันคือ

"ตูโบ" หรือ "ปู่จอง" เป็นผู้ดูแลวัด "หอแห่" ซึ่งเป็นสถานศักดิ์สิทธิ์ใช้ในการประกอบพิธีกรรมติดต่อกับเทพเจ้าก๊อซาโดยมีผู้ช่วยคือ สล่า อากา และละน้อ

บุคคลสำคัญต่อมาคือ หมอผี "หน่ตี่ซอ" เป็นผู้มีความรู้ในคาถาอาคม
ที่สามารถติดต่อกับภูติผีปีศาจต่าง ๆ ได้ บางครั้งก็สามารถทำนายโรคภัยไข้เจ็บ
ได้อีก บทบาทของผู้ประกอบพิธีทางศาสนาบางที่ก็คาบเกี่ยวกัน จึงเห็นได้ว่าบาง
หมู่บ้านจะมีผู้ประกอบพิธีเพียงคนเดียวที่ทำหน้าที่ทั้งหมด

ปัจจัยการย้ายถิ่นเข้าสู่ในเมืองเชียงใหม่

ในปี พ.ศ. 2485 นายลีใจ จะซา และเพื่อนได้มีโอกาสเดินทางสู่เมืองเชียงใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับการชักชวนจากคณะมิชชันนารีที่ไปเผยแพร่คริสต์ศาสนายังหมู่บ้านห้วยตาก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จึงนับเป็นครั้งแรกเท่าที่พบหลักฐานว่าชาวลาฮู่เดินทางสู่เมืองเชียงใหม่ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบถึงความแตกต่างระหว่างพื้นที่ถิ่นฐานเดิมและพื้นที่ใหม่

ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 คณะมิชชันนารีของมูลนิธิคริสต์จักรกระเหรี่ยงแบปติสต์ในประเทศไทยได้ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กชาวลาฮู่จำนวน 5 คน จากหมู่บ้านห้วยตาก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เข้ารับการศึกษาในเมืองเชียงใหม่ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2511-2512 ได้มีคณะวิจัยชาวต่างประเทศและศูนย์วิจัยชาวเขาขึ้นไปทำวิจัยชาวเขาในแถบอำเภอฝาง และได้พบกัน นายไว บอย ชาวลาฮู่ที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านแม่เมืองน้อย ตำบลแม่नावาง อำเภอแม่ฮวย ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถพูดและเขียนภาษาอังกฤษได้ดี จึงได้รับการชักชวนมาทำงานเป็นเลขานุการของมูลนิธิคริสต์จักรแบปติสต์ ศูนย์ลาฮู่ในเมืองเชียงใหม่ และในปี พ.ศ. 2514 ได้มีตำรวจตระเวนชายแดนชักชวนนายสละ เลอาฮือ ชาวลาฮู่หมู่บ้านห้วยตาก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ให้มาทำงานในตำแหน่งผู้ประกาศข่าวภาคภาษาลาฮู่ ณ.สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการนำชาวเขาเผ่าต่าง ๆ รวมทั้งเผ่าลาฮู่เข้ามาแสดงศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่าให้แก่นักท่องเที่ยวชม ที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่

จากเรื่องราวดังกล่าวข้างต้น เมื่อมีที่พักอาศัยในเมืองเชียงใหม่ ญาติพี่น้องในหมู่บ้านเดิมก็จะลงมาเยี่ยม จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร จำหน่ายผลิตภัณฑ์ประเภทหัตถกรรม และเข้ามารักษาพยาบาลในเมืองเชียงใหม่ รวมทั้ง

เพื่อการศึกษาและการทำงานรับจ้างจึงนับได้ว่าเรื่องราวข้างต้นเป็นจุดเริ่มแรกของการย้ายถิ่นสู่เมืองเชียงใหม่ของชาวล่าฮู่ โดยมีอิทธิพลขององค์กรทางคริสต์ศาสนาเป็นอันดับแรก อีกทั้งยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญ โดยมี 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด ซึ่งมีปัจจัยปลีกย่อยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยผลักดัน (Push Factor)

เป็นปัจจัยให้คนอพยพออกจากท้องถิ่นที่ตนอยู่ไปอยู่ที่ใดที่หนึ่ง นั่นคือปัจจัยที่เกิดจากภูมิลาเนาเดิม กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรในหมู่บ้าน ประกอบกับการไม่อาจขยายเนื้อที่เพาะปลูกได้เช่นแต่ก่อน และพื้นที่เพาะปลูกขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ชาวล่าฮู่ต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพ สิ่งเหล่านี้จึงมีส่วนผลักดันให้เกิดความคิดที่จะดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของตนเอง โดยการย้ายถิ่นไปยังในเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากในเขตพื้นที่สูงได้กลายเป็นเขตป่าสงวน ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของปัจจัยผลักดัน ดังต่อไปนี้

1.1 ประชากร การดำรงชีพของชาวล่าฮู่มีความผูกพันอยู่กับการทำการเกษตรเกือบร้อยละ 88.82 ของครอบครัวทั้งหมดประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนอาชีพรองลงมาคือ รับจ้างโดยใช้แรงงาน ซึ่งอาชีพทั้งสองอย่างมีความต้องการแรงงานเป็นส่วนสำคัญ เพื่อจะได้ช่วยแบ่งเบาภาระในการทำไร่ทำนา เก็บเกี่ยวผลผลิตและทำงานภายในบ้าน ถ้ามีจำนวนประชากรในครัวเรือนน้อย จะทำให้มีภาระหนักและผลผลิตที่ได้ก็น้อยตาม จึงทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ประกอบกับมีชาวล่าฮู่ที่หนีภัยทางการเมืองและความยากลำบากจากพม่าอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเสมอ ด้วยเหตุเหล่านี้จึงทำให้ประชากรชาวล่าฮู่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2523 มีจำนวนประชากร 35,509 คนเท่านั้น แต่ในปี พ.ศ. 2535 มีจำนวนประชากรถึง 57,144 คน การเพิ่มประชากรของชาวล่าฮู่อย่างรวดเร็วทำให้พื้นที่ทำกินบนภูเขาของหมู่บ้านเดิมไม่เพียงพอ ในขณะที่ไม่สามารถขยายพื้นที่การเกษตรอีกทั้งพื้นที่ทำกินบางแห่งถูกยึดคืน เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายปลูกป่า จึงทำให้ต้องอพยพเข้าเมือง

โดยเฉพาะเมืองเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นแหล่งศูนย์กลางความเจริญของภาคเหนือ โดยมากจะเป็นชาวล่าชู่ที่อพยพมาจากจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และลำปาง

1.2 พื้นที่ทำกินและนโยบายการปลูกป่า แต่เดิมชาวล่าชู่ปลูกฝิ่นเป็นพืชเศรษฐกิจ ดังนั้นเมื่ออพยพเข้าสู่ประเทศไทยครั้งแรกจะตั้งบ้านเรือนอยู่ตามไหล่เขาที่มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเลประมาณ 1,000-1,500 เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปลูกฝิ่น โดยจะปลูกพืชไร่ไว้บริเวณ การปลูกพืชตามไหล่เขานี้ก่อให้เกิดการพังทลายของหน้าดินได้ง่าย และทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ไปอย่างรวดเร็วประกอบกับการสร้างถนนหนทางบนพื้นที่สูงของรัฐบาล ซึ่งทำให้เกิดการพังทลายของดินปริมาณ 1 ใน 3

ตารางที่ 4 : ปัญหาการประกอบอาชีพของประชาชนบนพื้นที่สูง
จังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2534/36

หน่วยร้อยละ

รายการ	กระเทียม	มะเขือ	ขมิ้น	ลิ้นจี่	องุ่น	ไข่	ลิ้นจี่	ไทย
ปัญหาการประกอบอาชีพ								
ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	65.96	71.43	58.33	72.73	66.67	72.73	100.00	60.00
ขาดเงินทุน	39.39	26.19	25.00	39.39	20.00	27.27	25.00	20.00
ขาดแรงงาน	13.83	10.71	11.11	15.15	13.13	-	-	-
ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	-	10.71	11.11	6.06	13.13	-	25.00	20.00
ศัตรูพืชรบกวน	29.79	33.33	30.56	48.48	6.67	27.27	41.67	80.00
สภาพดินเสื่อมโทรม	32.98	47.62	55.56	33.33	60.00	45.45	50.00	20.00
ที่ดินไม่พอทำกิน	6.38	8.35	-	6.06	26.67	-	41.67	-
ปัญหาด้านการจำหน่าย								
ราคาผลผลิตไม่แน่นอน	48.94	42.86	75.00	81.82	6.67	36.36	66.67	80.00
พ่อค้าเอาเปรียบ	28.72	29.76	41.67	24.24	20.20	18.18	66.67	20.00
การขนส่งผลผลิตไม่สะดวก	35.11	46.43	58.33	48.48	40.00	27.27	8.33	40.00
ปัญหาการครองชีพ								
สภาพไม่	13.83	10.71	8.35	12.12	20.00	54.55	-	20.00
ขาดแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค	51.06	54.76	30.58	51.52	26.67	90.91	75.00	60.00
รายได้ไม่พอรายจ่าย	71.28	54.76	50.00	54.55	80.00	18.18	66.67	-
ไม่มีบุตรประจำตัวประชาชน	3.19	21.43	-	18.18	86.67	-	-	-
สินค้ามีราคาสูง	4.26	10.71	11.11	3.03	6.67	-	16.67	-

ที่มา : สวัสดิ์ พงศ์สุวรรณ และปราดนา บัณฑิตสุนทร, รายงานผลการวิจัยภาวะเศรษฐกิจและสังคม
ของประชาชนบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2534/35, ฝ่ายเศรษฐกิจที่ดินกองวางแผน
การใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์, หน้า 74

อีกทั้งยังต้องเผชิญกับปัญหาขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ขาดเงินทุน ขาดแรงงาน ศัตรูพืชรบกวน ที่ดินไม่พอทำกินดังตารางที่ และพื้นที่ส่วนใหญ่ของพื้นที่ทำกินอยู่เป็นพื้นที่ป่าสงวนของชาติ เมื่อรัฐบาลมีนโยบายและดำเนินการปลูกป่า ก็ทำให้พื้นที่ทำกินของชาวล่าอยู่กลายเป็นพื้นที่ปลูกป่าของกรมป่าไม้ เมื่อพื้นที่ปลูกป่าขยายเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี พื้นที่ทำกินของชาวล่าอยู่ก็จะลดลงเรื่อย ๆ ประกอบกับพื้นที่ทำกินที่มีอยู่ทำการเพาะปลูกซ้ำหลาย ๆ ปี ไม่มีการพักฟื้นดินก็ขาดความอุดมสมบูรณ์ การบำรุงดินให้ดีขึ้นก็ทำได้ยากเพราะเป็นที่ลาดชัน ใส่อยลงไปก็จะถูกชะล้างไปจนหมด ทำให้ได้ผลผลิตจากไร่น้อยไม่เพียงพอต่อการบริโภคของครอบครัวจึงเริ่มหันไปประกอบอาชีพอื่น ส่วนหนึ่งได้อพยพเข้าไปทำงานในเมือง โดยเฉพาะเมืองเชียงใหม่ในช่วงแรกจะเป็นการย้ายถิ่นตามฤดูกาล (Seasonal Migration) คือ ย้ายถิ่นไปทำงานชั่วคราวในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยวและจะกลับมายังท้องถิ่นเดิมเมื่อฤดูกาลเกษตรมาถึง ซึ่งมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะรัฐบาลได้ขยายการปลูกป่าเพิ่มขึ้นทุกปี รวมทั้งมีการปรับพื้นที่ที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ทำให้หลายครอบครัวไม่มีพื้นที่ทำกิน จึงจำเป็นต้องอพยพจากหมู่บ้านเดิมเพื่อหาอาชีพใหม่

1.3 การคมนาคม ส่วนใหญ่ชาวล่าอยู่จะมีถิ่นที่อยู่อาศัยตามบริเวณแนวเขตแดนไทย-พม่า-ลาว ซึ่งเป็นจุดรอยตะเข็บอันอาจจะมีผลกระทบต่อปัญหาความมั่นคงของชาติจึงทำให้มีนโยบายสร้างถนนหนทางบนพื้นที่สูงชันเพื่อเป็นการสะดวกต่อการควบคุมดูแลและรักษาความปลอดภัยของชาติ ประกอบกับได้รับการพัฒนาและความช่วยเหลือจากหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนได้มีการตัดถนนไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ บนภูเขาซึ่งทำให้การติดต่อกับชุมชนภายนอกสะดวกมากขึ้น ช่วยให้ชาวล่าอยู่ได้ออกมาทำการค้าขายติดต่อกับตลาดบนพื้นที่ราบได้สะดวก โดยพาหนะส่วนตัว เช่น รถจักรยานยนต์ และรถยนต์บางครอบครัวเมื่อกิจการที่กระทำอยู่เจริญรุ่งเรืองก็ได้ย้ายถิ่นทั้งครอบครัวออกมายังเมืองเชียงใหม่ ฉะนั้นเส้นทางคมนาคมจึงเป็นปัจจัยผลักดัน ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ย้ายถิ่นได้ง่าย

1.4 สาธารณสุข ปัญหาด้านสาธารณสุขที่ชาวลาฮู่ประสบส่วนใหญ่ ได้แก่ ด้านโภชนาการ โรคระบาด และโรคติดเชื้อ ในขณะที่ห่างไกลจากสถานพยาบาลจึงทำให้ปัญหาเหล่านี้ผลักดันความต้องการสู่แหล่งความเจริญทางสถานพยาบาล

1.4.1 โภชนาการ ชาวลาฮู่ได้ชื่อว่าเป็นกลุ่มชนที่มีความสามารถพิเศษในการล่าสัตว์ และการจับปลาตามห้วยน้ำลาธารบนภูเขา ฉะนั้นจึงเกิดความเคยชินในการบริโภคเนื้อสัตว์และปลา ในปัจจุบันจำนวนสัตว์ป่าได้ลดลงไปมากและรัฐบาลยังได้ออกนโยบายคุ้มครองสัตว์ป่า ทำให้ชาวลาฮู่ประสบปัญหาในโภชนาการ เนื่องจากมิได้บริโภคเนื้อสัตว์เหมือนแต่ก่อน จึงทำให้ไม่เจริญอาหารและขาดสารอาหารประเภทโปรตีนมากซึ่งส่งผลทำให้ร่างกายอ่อนแอขาดภูมิคุ้มกันโรค

1.4.2 โรคระบาด "บนภูเขาสูงจะมีอากาศเย็นมากเชื้อโรคบางอย่างจะไม่เจริญ เชื้อโรคต้องการอุณหภูมิประมาณ 30 องศาขึ้นไปการขยายตัว ฉะนั้นบนภูเขาซึ่งปลอดพวกโรคระบาดโดยธรรมชาติ ภาวะปลอดเชื้อโรคทำให้ชาวเขาขาดภูมิคุ้มกันร่างกาย ไม่สร้างโปรตีนบางตัวซึ่งเป็นตัวป้องกันทิวเบอร์คูลิน คือ ภูมิต้านทานของเชื้อโรคที่เกิดวัณโรค"¹ แต่เดิมชาวลาฮู่จะมีพื้นที่อาศัยสูงจากระดับน้ำทะเล 3,000-4,500 ฟุต ต่อมารัฐบาลได้จัดสรรให้อยู่พื้นที่แห่งใหม่ที่มีระดับน้ำทะเลต่ำกว่าจึงทำให้ร่างกายไม่สามารถต้านทานกับโรคระบาด อีกทั้งยังห่างไกลจากสถานพยาบาลเนื่องจากการพัฒนาของรัฐบาลและเอกชนมิได้กระจายไปสู่ชาวเขาอย่างทั่วถึง

1.4.3 โรคติดเชื้อ ปัญหาโรคติดเชื้อส่วนใหญ่ ได้แก่ โรคมาลาเรีย โรคไข้มองอักเสบ และโรคปอดบวม เมื่อร่างกายได้รับเชื้อเหล่านี้ ร่างกายจะทิ้งความต้านทานหมดเพราะว่าภาวะขาดโภชนาการที่ดี

¹ รศ.นพ.วิชัย โปษยจินดา, ชาวเขากับปัญหาสาธารณสุข, ข่าวสารสถาบันวิจัยชาวเขาปีที่ 11 ฉบับที่ 1-2 (มกราคม - มิถุนายน 30) สถาบันวิจัยชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่, หน้า 56

ขาดสารโปรตีนและร่างกายใช้แรงงานมากภาวะการขาดโปรตีนทำให้ การสังเคราะห์ภูมิต้านทานต่ำ เพราะฉะนั้นเวลาเป็นโรคเหล่านี้ร่างกายจะหมด กลไกที่จะต่อสู้กับโรค

1.5 สัญชาติ กฎหมายสัญชาติกำหนดว่า "บุคคลจะได้สัญชาติ ไทยได้แก่ บุคคลที่เกิดจากบิดามารดาที่เป็นคนสัญชาติไทยหนึ่ง ผู้ที่เกิดใน ราชอาณาจักรไทย ยกเว้นบุตรของทูตกงสุลหรือผู้แทนองค์การต่างประเทศ และผู้ติดตามอันเป็นต้องขอยกเว้นของกฎหมาย" แต่ในปฏิบัติแล้วยังมีประชาชน ชาวลาชู่อีกมากที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทยทั้ง ๆ ที่เกิดในแผ่นดินไทย พูดภาษาไทย และใช้ภาษาไทยได้ จากการที่ไม่ได้รับสัญชาติไทยจึงทำให้กลายเป็นบุคคล ผิดกฎหมายจึงทำให้ไม่สามารถมีบัตรประชาชนและทำให้ถูกเจ้าหน้าที่บ้านเมือง จับกุมต้องเสียค่าทดแทนถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกข่มขู่ การแสวงหาเพื่อจะได้ สัญชาติไทยและบัตรประชาชนต้องเผชิญกับเล่ห์เหลี่ยมและการตักตักของ เจ้าหน้าที่บ้านเมือง การจ้างแรงงานจากกลุ่มชาวไทยหมู่บ้านใกล้เคียงมักจะ ถูกกดราคาอายุเสมอ รวมทั้งผลิตผลทางการเกษตรในกลุ่มที่มักจะถูกกดราคา จากพ่อค้าคนกลาง ด้วยเหตุผลเหล่านี้เองจึงทำให้ผลักดันเข้าสู่ในเมืองเพื่อ แสวงหาชีวิตที่ดีกว่าการอยู่บนภูเขา

2. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor)

เป็นปัจจัยให้เกิดแรงจูงใจจากสิ่งที่ดีงามต่าง ๆ ในที่อยู่ใหม่เนื่องจาก เกิดความแตกต่างระหว่างพื้นที่ที่ถิ่นฐานเดิมและพื้นที่ใหม่ในเมืองเชียงใหม่ ความแตกต่างเหล่านี้คือโอกาสในการหารายได้ โอกาสในการหาประสบการณ์ ที่แปลกใหม่ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ โดยมีระบบข่าวสารทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์และญาติพี่น้อง เป็นสื่อกลางดึงดูดทำให้ ตัวของชาวลาชู่ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตของคนในเมืองซึ่งปัจจัยดึงดูดเหล่านี้คือ

2.1 การศึกษา วัตถุประสงค์แรกของรัฐบาลที่ส่งเสริมการศึกษา ให้แก่ชาวเขาคือ เพื่อมุ่งสร้างความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ และสามารถ

อ่านเขียนภาษาไทยได้ เพื่อจะนำไปประยุกต์พัฒนาคุณภาพชีวิตและ เลิกการปลูกฝิ่น
กรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้สร้างโรงเรียนประชาบาลสำหรับเด็ก
ชาวเขาเผ่าเล่าอยู่ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2488 ที่หมู่บ้านห้วยตอก อำเภอ
แม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในขณะนั้นมีเด็กชาวล่าอยู่ไปเรียนหนังสือทั้งหมด
ประมาณ 50 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2504 คณะมิชชันนารีจากมูลนิธิกระเหรี่ยง
แบ็พติสต์ ได้ชักชวนเด็กชาวล่าอยู่ที่อาศัยในหมู่บ้านดังกล่าวเป็นจำนวน 5 คน
ไปศึกษาต่อในเมืองเชียงใหม่ โดยให้เรียนทั้งศาสนาและวิชาสามัญควบคู่กันไป
องค์การนี้ได้สนับสนุนให้ที่พักอาศัยและอาหารตลอดจนจัดหาโรงเรียนให้เรียน
หลังจากนั้นมาได้มีกระบวนการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขากระจายถึงชาวเขา
เผ่าล่าอยู่ โดยมีองค์การต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนให้ชาวเขามี
ความรู้และยกระดับเศรษฐกิจ ซึ่งพอจะประมวลหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบ
ด้านการศึกษาชาวเขาได้ดังนี้

1. มูลนิธิล่าอยู่แบ็พติสต์จังหวัดเชียงใหม่ แห่งประเทศไทย
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
3. การประถมศึกษาแห่งชาติ
4. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชาวเขา กรมสามัญศึกษา
5. กรมการศึกษานอกโรงเรียน
6. กรมการศาสนา วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่
7. กองอนุรักษ์ต้นน้ำ กรมป่าไม้
8. องค์การเอกชนระหว่างประเทศที่ทำงานบนที่สูง

ส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับจากภูมิลำเนาเดิมแล้ว มักจะเข้ามาศึกษา
ในระดับสูงต่อในเมือง ซึ่งจะเป็นเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็น
ศูนย์กลางทางการศึกษา และจะมีสถานที่ขององค์กรรัฐบาลและเอกชนรองรับ
เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ชาวเขาดูกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่
มีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำ ในส่วนกลุ่มที่นับถือคริสต์ศาสนา จะพักอาศัยและ
ได้รับการสนับสนุนทางการศึกษาจากองค์กรศาสนาต่าง ๆ เช่นมูลนิธิล่าอยู่
แบ็พติสต์ เป็นต้น ส่วนชาวล่าอยู่ที่มีญาติพี่น้องประกอบอาชีพอยู่ในเมืองเชียงใหม่

ก็เข้ามาพักอาศัยบ้านญาติเรียนหนังสือ

เมื่อสำเร็จการศึกษาบางส่วนจะกลับไปยังภูมิลำเนาเดิมเพื่อไปพัฒนาและเผยแผ่ศาสนา และบางส่วนได้หางานทำในเมืองต่อไปในกลุ่มที่กลับไปยังภูมิลำเนาเดิมก็ได้ถ่ายทอดสิ่งแปลกใหม่ให้แก่คนในหมู่บ้านรับรู้ จึงทำให้เกิดความปรารถนาที่จะเห็นสภาพเมืองเชียงใหม่ ส่วนกลุ่มที่หางานทำในเมืองเชียงใหม่ เมื่อพบกลุ่มทำงานต่าง ๆ ก็จะกลับไปชักชวนญาติพี่น้องที่อยู่บนภูเขาให้เข้ามาทำงานในเมืองเชียงใหม่

2.2 ศาสนา องค์การทางศาสนาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออย่างมาก การย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ ผู้เผยแผ่ศาสนาทั้งศาสนาคริสต์และศาสนาพุทธ ได้ชักชวนเข้ามาศึกษาศาสนาเพื่อนำไปเผยแผ่ในหมู่บ้านโดยองค์การทางศาสนาจะสนับสนุนด้านที่พัก อาหาร ตลอดจนการศึกษาทั้งสายสามัญและการศึกษาด้านศาสนาควบคู่กันไป โดยทั้งสองศาสนามีศูนย์กลางการศึกษารวมอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเรียนจบแล้วก็จะถูกส่งออกไปเผยแผ่ศาสนาในภูมิลำเนาหรือในหมู่บ้านชาวลาฮู่อื่น ๆ แล้วนำชุดใหม่เข้ามาศึกษาหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ

ในทางศาสนาจะมีมูลนิธิแบปติสต์ลาฮู่ เป็นองค์กรหลักที่มีส่วนช่วยพัฒนาชาวลาฮู่ในด้านต่าง ๆ และมีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ โดยการชักชวนชาวลาฮู่ที่มีความสามารถและมีการศึกษา เข้ามาร่วมงานในมูลนิธิลาฮู่แบปติสต์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการย้ายถิ่นอพยพตามหัวหน้าครอบครัวที่ถูกชักชวนเข้าร่วมงาน ยังจะส่งผลให้มีการชักชวนญาติพี่น้องอีกทอดหนึ่ง โดยช่วงแรกจะเป็นลักษณะย้ายถิ่นชั่วคราว ต่อมาภายหลังจะกลายเป็นการย้ายถิ่นถาวร ส่วนพุทธศาสนาก็จะมีศูนย์กลางที่วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้นำเอาชาวลาฮู่บางกลุ่มมาบวชเรียนสอนภาษาไทยให้ เมื่อบวชเรียนจบแล้วสึกออกมาเป็นฆราวาสเพื่อหางานทำ ต่อไปในเมืองเชียงใหม่ ส่วนบางคนได้กลับไปยังภูมิลำเนาเนื่องจากพอใจในความสันโดษและอิสระเสรี

2.3 สถานพยาบาล จังหวัดเชียงใหม่นับได้ว่าเป็นศูนย์กลางความเจริญต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือ ด้านสถานพยาบาลอันจะเต็มไปด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัยสามารถช่วยรักษาโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

อีกทั้งในปัจจุบันมีการพัฒนาและสร้างสถานพยาบาลของภาครัฐบาลและเอกชนอย่างมากมาย จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้ชาวล่าอยู่ย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ เนื่องจากภูมิลำเนาเดิมจะอยู่ห่างไกลจากแหล่งสถานพยาบาล ประกอบกับสถานพยาบาลประจำอำเภอที่อาศัย ส่วนใหญ่จะขาดเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย อีกทั้งเจ้าหน้าที่สถานพยาบาลเหล่านั้นไม่ให้ความสำคัญในการรักษาเท่ากับประชาชนคนไทยพื้นราบ

2.4 เศรษฐกิจและการตลาด โดยทั่วไปสภาพเศรษฐกิจชาวล่าอยู่เป็นระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ ผลผลิตจากการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และการหาของป่าจะถูกนำไปใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเป็นการผลิตเพื่อขายมากขึ้น เดิมทีเดิมจะมีพ่อค้าคนกลางขึ้นมารับซื้อผลผลิตทางการเกษตร แต่จะให้ราคาค่อนข้างต่ำ ชาวล่าอยู่จึงเข้ามาขายของในเมือง โดยการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนา และจากชาวล่าอยู่ก็อาศัย ในเมืองเชียงใหม่ โดยส่วนใหญ่จะนำมาขายยังตลาดเมืองใหม่ ซึ่งเป็นตลาดกลางซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรของเชียงใหม่ หลังจากขายสินค้าจะนำเงินซื้อของอุปโภค บริโภคกลับไปใช้และขายต่ออย่างหมู่บ้านของตน ในเวลาต่อมาองค์กรแบ็บติสต์ได้จัดตั้งร้านหัตถกรรมชาวเขาขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมรายได้และเผยแพร่หัตถกรรมชาวเขา ระหว่างที่เข้ามาส่งสินค้า ทั้งประเภทหัตถกรรมและผลผลิตทางการเกษตร ทำให้ได้พบปะพูดคุยกับชาวไทยพื้นราบ และได้ถูกชักชวนไปทำงานเป็นกรรมกรตามสถานที่ก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งมีมากมายในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการขยายตัวของสภาพเมือง ส่วนหญิงสาวจะถูกชักชวนให้ทำงานตามร้านอาหาร โดยรวมอาชีพรับจ้างเหล่านี้จะให้รายได้ต่อเดือนมากกว่าการประกอบอาชีพบนภูเขา จึงทำให้ชาวล่าอยู่ย้ายถิ่นเข้ามาขายแรงงานอย่างมากมาย ซึ่งในระยะแรกเป็นการย้ายเข้ามาหลังจากหมดฤดูทำการเกษตร

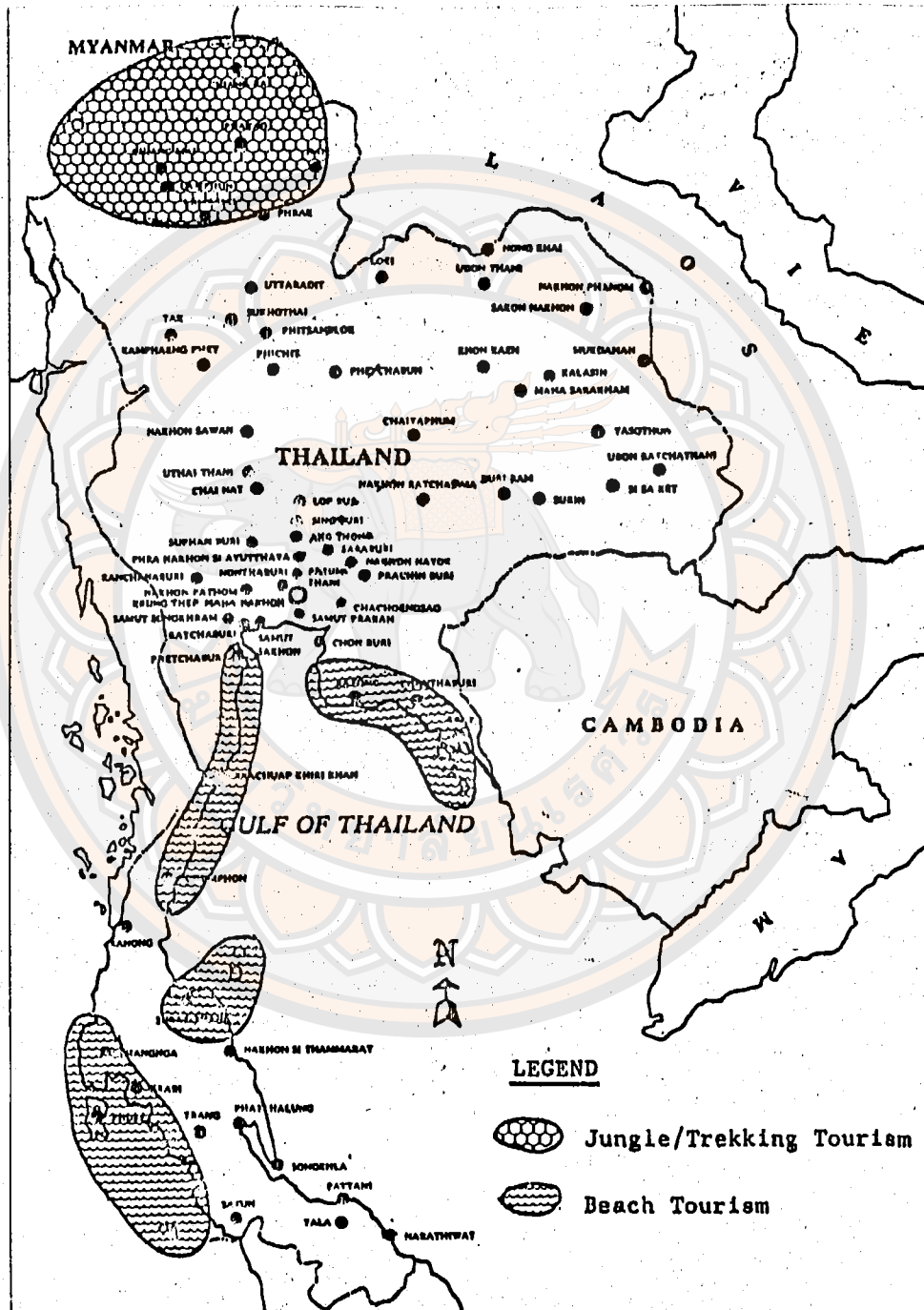
2.5 การท่องเที่ยว แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) ได้กำหนดให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของภาคเหนือทั้งด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว จึงทำให้เกิดสถานที่ท่องเที่ยวมากมายจากภาครัฐบาลและเอกชนในเวลาต่อมา

2.5.1 การเดินทางในภาคเหนือ ในปี พ.ศ. 2517 ได้มี มัคคุเทศก์ชาวไทย พานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางในเขตอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของชาวเขาเผ่าลีซอ มูเซอ (ล่าอยู่) และอีก้อ² ทำให้เกิดความประทับใจของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นการทำให้มนุษย์เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ได้รู้จักกัน พอหลังจากนั้นได้มีปริมาณนักท่องเที่ยวเดินทางเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากการประมวลนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศไม่น้อยกว่า 1 ล้านคน จากทั้งหมด 6.2 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2533 ที่นิยมชมชอบกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติในประเทศไทยโดยเฉพาะการเดินทางในภาคเหนือ และการท่องเที่ยวชายทะเลในภาคตะวันออกและภาคใต้³ การเข้าไปของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทำให้ชาวล่าอยู่เห็นว่าตัวเองต่ำต้อย ขณะที่พวกต่างชาติเหนือกว่าตนเอง ร่ำรวยกว่า และเป็นการเอาค่านิยมจากสังคมเมืองเข้าไปในหมู่บ้าน เหนือหน้ายในการทำเกษตรกรรม หันหน้าสู่เมืองเชียงใหม่

² เตือนใจ ดีเทศน์. "ผลกระทบการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบนภูเขา", รายงานสัมมนาทางวิชาการ เอกสารชุดวัฒนธรรมกับการพัฒนา ลำดับที่ 2 โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, พ.ศ. 2530, หน้า 39

³ บุสดี อาคมานนท์ มอนซอน และคณะ, โครงการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยว เดินทาง ต่อสภาวะแวดล้อม และประชาชนในท้องถิ่น, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สิงหาคม, 2535

แผนภูมิที่ 7 แสดงพื้นที่ท่องเที่ยวการเดินป่า และชายทะเลในประเทศไทย

ที่มา : บุสดี อาคมานันท์ มอนซอน และคณะ, โครงการศึกษาผลกระทบของ
การท่องเที่ยวเดินป่าต่อสภาวะแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่น,
 คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สิงหาคม, 2535

2.5.2 การแสดงโชว์ศิลปวัฒนธรรม ในปี พ.ศ. 2520

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ได้ชักชวนชาวเขาเผ่าต่าง ๆ รวมทั้งเผ่าล้าอยู่ เข้ามาประกอบอาชีพแสดงศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่าให้แก่นักท่องเที่ยวชม โดยการให้การสนับสนุนที่พัก อาหาร เครื่องแต่งกาย และค่าจ้างการแสดงแก่ ชาวเขา การแสดงจะมีเฉพาะในเวลากลางคืนส่วนในเวลากลางวันก็จะเย็บปัก ถักร้อย หัตถกรรมของเผ่าตนไว้จำหน่ายแก่ผู้เข้าชมการแสดง ต่อมาภายหลัง ได้มีเอกชนลงทุนตามแบบอย่างสถานที่ดังกล่าว ได้แก่ ลานนาขันโตกดินเนอร์ โรงแรมเพชรงาม รินแก้วขันโตก และเอราวัณรีสอร์ท

2.5.3 เชียงใหม่ในท่าซาร์ การจัดสร้างเชียงใหม่

ในท่าซาร์ในปี พ.ศ. 2526 ซึ่งแต่เดิมคือ ช่องฟ้า ตามชื่อโรงเรียนจีน ช่องฟ้าซึ่งอยู่ด้านหลังลารขายของ เป็นสถานที่ซึ่งมีส่วนอย่างมากที่ทำให้ชาวเขา เผ่าต่าง ๆ รวมทั้งชาวล้าอยู่ได้เข้ามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่เพื่อจำหน่ายสินค้า ชาวเขาโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ประเภทหัตถกรรมชาวเขา ซึ่งเป็นที่นิยมทั้งชาวไทย และต่างประเทศ ในปัจจุบันจะมีร้านค้าของชาวล้าอยู่ประมาณ 6-7 ราย

2.6 การติดตามคู่สมรส "ความรักไม่มีชาติ ภาษาใดกั้น" ตาม วัฒนธรรมของชาวล้าอยู่จะไม่มีภารกิจกั้นการสมรสกับบุคคลนอกชนเผ่า จึงทำให้ มีการสมรสกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ชาวไทยพื้นราบ และชาวต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการพบปะจากการเข้ามาท่องเที่ยวของกลุ่มชาวต่างประเทศ การเข้ามาพัฒนาของเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน การอบรมวิชาชีพของ องค์กรต่าง ๆ และการศึกษาเล่าเรียน หลังจากการสมรสส่วนใหญ่จะชักนำพา เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่ หรือภูมิลำเนาเดิมของคู่สมรสทั้งในและ ต่างประเทศ

ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นของชาวล้าอยู่ จากหมู่บ้านเดิมเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองตามที่ได้อธิบายมาแล้วนั้น กล่าวได้ว่า เริ่มขึ้น เพราะความพยายามในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวล้าอยู่ จากภาครัฐ และเอกชนโดยมีมูลนิธิล้าอยู่แบ็ปติสต์เป็นส่วนสำคัญ และเมื่อเกิดกระแสการ ย้ายถิ่นขึ้นแล้วกระแสนี้ยังคงมีตลอดมาจนถึงปัจจุบัน และคาดว่าจะยังคง

เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อไปในอนาคตทั้งนี้เพราะว่า การประกอบอาชีพบนภูเขา
นับวันยิ่งจะลำบากมากขึ้น พื้นที่ทำกินลดลงเรื่อย ๆ ในขณะที่ประชากร
ชาวลาฮู่เพิ่มมากขึ้น ในช่วงแรกจะเป็นการเข้ามาทำงานในเมืองหลังจาก
ฤดูกาลเก็บเกี่ยวสิ้นสุดลงเท่านั้น แต่เมื่อถึงฤดูเพาะปลูกจะกลับไปทำไร่ ทำนา
แต่ในปัจจุบันนี้แม้ฤดูกาลเพาะปลูกชาวลาฮู่ยังคงทำงานอยู่ในเมือง เพียงแต่
ส่งเงินไปให้ครอบครัวหรือญาติพี่น้องในหมู่บ้านแทนแรงงานที่ขาดหายไป
นอกจากนี้ในปัจจุบันชาวลาฮู่ที่ได้รับการศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และใน
บางสาขาเมื่อสำเร็จมานั้น จะต้องหางานทำได้แต่เพียงในเมือง จึงคาดได้ว่า
ชาวลาฮู่จะยังคงย้ายถิ่นเข้าสู่ตัวเมืองอยู่เสมอและตลอดเวลา แต่ถึงอย่างไร
ก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า ในอนาคตประชากรชาวลาฮู่ทั้งหมดจะอพยพเข้าสู่
เมืองเชียงใหม่ ตรงข้ามส่วนใหญ่ของชาวลาฮู่ซึ่งประกอบอาชีพด้านเกษตรเป็น
หลักและมีที่ดินทำกินอย่างแน่นอนและไม่มีช่องโอกาสในการที่จะประกอบอาชีพอื่น
ที่มีรายได้ดีกว่า ย่อมจะพอใจที่จะอยู่ในชุมชนเดิมของตน

การเปลี่ยนแปลงเมื่อย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่

การย้ายถิ่นของชาวล่าอยู่จากภูมิลำเนาเดิมเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ โดยมีปัจจัยที่ช่วยผลักดันและดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่น อาทิเช่น สภาพทางการเกษตร และพื้นที่ทำกินเสื่อมโทรมลง สภาพเศรษฐกิจในเขตเมือง ค่าจ้างแรงงานที่แตกต่างกัน และการบริการทางสังคมที่ก้าวหน้าขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยใดก็ตาม ได้มีผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านตัวผู้ย้ายถิ่น ภูมิลำเนาเดิมและพื้นที่ใหม่ จากการศึกษาพบว่า การย้ายถิ่นสู่เมืองเชียงใหม่ของชาวล่าอยู่ส่งผลให้สภาพชีวิตดีขึ้น และมีทั้งที่ประสบปัญหา ในกรณีที่สภาพชีวิตดีขึ้น คือ การมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การยอมรับและตระหนักในการวางแผนครอบครัว โภชนาการดีขึ้น การส่งเงินช่วยเหลือญาติพี่น้องในภูมิลำเนาเดิม สังคมเมืองเชียงใหม่ได้แรงงานเพิ่มขึ้น ส่วนในกรณีที่ประสบปัญหา ได้แก่ การติดเชื้อเอชไอวี สุขภาพอ่อนแอจากการใช้แรงงานหนัก และจากควันพิษท่อไอเสียรถ การเกิดชุมชนแออัด การเกิดโสเภณี และปัญหายาเสพติด ส่วนในเขตภูมิลำเนาเดิม ปัญหาจะเป็นเรื่องของความเสื่อมโทรมทางทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากขาดคนดูแล ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง และปัญหาชนบทรรมนิยมวัฒนธรรมประเพณีเดิมถูกสืมเลือน

1. กลุ่มการเปลี่ยนแปลง

1.1 กลุ่มย้ายถาวร เป็นกลุ่มที่ย้ายถิ่นมาตั้งครัวเรือน ได้รับสัญชาติไทย มีสำเนาทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเมืองเชียงใหม่ ประกอบอาชีพที่มั่นคง เช่น รับราชการ ค้าขาย เจ้าหน้าที่ในองค์กรศาสนา พนักงานบริษัทเอกชน ด้านที่พักอาศัยเป็นเจ้าของหรือเช่าซื้อ บ้านพักข้าราชการ และบ้านพักองค์กรศาสนา

1.2 กลุ่มย้ายชั่วคราว เป็นกลุ่มที่ย้ายถิ่นมาทั้งครัวเรือน หรือ บางส่วนของครัวเรือน หรือย้ายมาคนเดียว ส่วนใหญ่จะได้รับสัญชาติไทย มีสำเนาทะเบียนบ้านอยู่ในเขตภูมิฉะนาเดิม ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เจ้าหน้าที่ในองค์กรศาสนา ค้าขาย นักเรียนนักศึกษา โดยพักอาศัยอยู่ในบ้านพัก หอพักองค์กรศาสนา บ้านญาติพี่น้องที่อยู่ในเมือง บ้านเช่า แหล่งชุมชนแออัด บริเวณริมฝั่งคลองแม่ข่า

1.3 กลุ่มย้ายตามฤดูกาล เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน ในช่วงหลัง ฤดูกาลเก็บเกี่ยว เป็นกลุ่มที่ย้ายถิ่นมาทั้งครัวเรือน บางส่วนของครัวเรือน หรือย้ายมาคนเดียว บางส่วนจะได้รับสัญชาติไทย มีสำเนาทะเบียนบ้านอยู่ในภูมิฉะนาเดิม ส่วนใหญ่จะมีเพียงใบสำรวจประชากรชาวเขา มีอาชีพรับจ้าง ทั่วไปตามร้านค้า ร้านอาหาร เป็นกรรมกร ตามสถานที่ก่อสร้างต่าง ๆ ในเขตเมืองและชานเมือง พักอาศัยตามสถานที่ก่อสร้างที่ทำงานอยู่ หรือกับเจ้าของร้านค้าและร้านอาหารบ้านญาติพี่น้อง และอาศัยตามบ้านเช่าต่าง ๆ

2. ลักษณะที่เปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงของชาวล่าฮู่หลังจากย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เหมือนกัน เพียงแต่มีความแตกต่างในด้านอาชีพและรายได้ดังกล่าวมาแล้ว ในหัวข้อกลุ่มการเปลี่ยนแปลง จากการศึกษา สามารถเห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงได้ 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ สิ่งที่เปลี่ยนแปลง ในด้านพัฒนา และสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในด้านเกิดปัญหา รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สิ่งที่เปลี่ยนแปลงในด้านสภาพชีวิตดีขึ้น

2.1.1 การศึกษา ชาวล่าฮู่เริ่มตระหนัก และเห็นประโยชน์ ความจำเป็นในการพูด เขียนภาษาไทย ผู้ปกครองจึงให้การสนับสนุน ส่งเสริม ลูกหลานเข้ารับการศึกษา ตามสถานการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนในบุคคล ที่เป็นผู้ใหญ่จะเข้าเรียนศึกษาผู้ใหญ่ ในช่วงเวลาเย็น หลังจากเลิกงาน ส่วนใหญ่ จะเรียนที่โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่วัดศรีดอนไชย อ.เมือง เชียงใหม่ นักเรียน

ชาวลาฮู่ให้ความสำคัญและเห็นความจำเป็นในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป เพราะจะเป็นการช่วยยกระดับคุณวุฒิและฐานะต่อไป

2.1.2 สาธารณสุข ยอมรับและตระหนักถึงความจำเป็นในการวางแผนครอบครัว ว่าทำให้การดำเนินชีวิตมีสภาพที่ดีขึ้น ไม่มีภาระหนัก ส่วนใหญ่เพศหญิงจะเป็นฝ่ายเข้ารับการคุมกำเนิด ในลักษณะยาฉีด ใส่ห่วง ยาเม็ด ผังเข็ม และทำหมัน ส่วนในด้านโภชนาการจะมีการบริโภคอาหารที่มีสารอาหารจำเป็นต่อร่างกายครบหมวดหมู่ เด็กชาวลาฮู่ได้รับการฉีดวัคซีน และการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น

2.1.3 การส่งเงินช่วยเหลือญาติพี่น้องในภูมิภาคเนาเดิม รายได้สุทธิในแต่ละเดือนจากการประกอบอาชีพในเมือง ส่วนหนึ่งจะถูกเก็บไว้หรือจัดส่งสำหรับเพื่อช่วยเหลือญาติพี่น้องในภูมิภาคเนาเดิม เพื่อเป็นการทดแทนแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่ขาดหายไปซึ่งจะส่งผลให้ญาติพี่น้องมีโภชนาการที่ดีขึ้น มีค่าใช้จ่ายสำหรับรักษาโรคร้ายไข้เจ็บ และอีกส่วนหนึ่งจะกลายเป็นเครื่องอำนวยความสะดวก

2.1.4 สังคมเมืองเชียงใหม่ได้แรงงานเพิ่ม จากการพัฒนาขยายตัวเป็นเมืองหลัก รองจากกรุงเทพฯของเชียงใหม่ ส่งผลให้มีการปลูกสร้างอาคารและที่พักอาศัยต่าง ๆ ตามในเขตเมืองและชานเมืองอย่างมากมาย ทำให้ขาดแรงงานในการปลูกสร้างเนื่องจากชาวเชียงใหม่ ส่วนใหญ่หนีไปประกอบอาชีพบริการตามโรงแรมและสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นงานที่สบายกว่าการเป็นกรรมกร จึงทำให้ต้องมีการนำแรงงานต่างถิ่นเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะแรงงานจากภาคอีสาน แรงงานจากชาวลาฮู่ก็เป็นส่วนหนึ่งด้วย ที่ช่วยพัฒนาเชียงใหม่ให้เป็นเมืองหลักทางภาคเหนืออย่างสมบูรณ์

2.2 สิ่งที่เปลี่ยนแปลงในด้านประสพปัญหา

2.2.1 สาธารณสุข ในด้านการติดเชื้อเอดส์ การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์ จึงทำให้ชาวลาฮู่ที่เข้ามาประกอบอาชีพในเมืองเชียงใหม่ ติดเชื้อเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์จากโสเภณี ในปัจจุบันมีจำนวนชาวเขาที่ติดเชื้อเอดส์ทั้งหมด 175 คน ในเขตภาคเหนือ ดังตารางที่ 5 และ

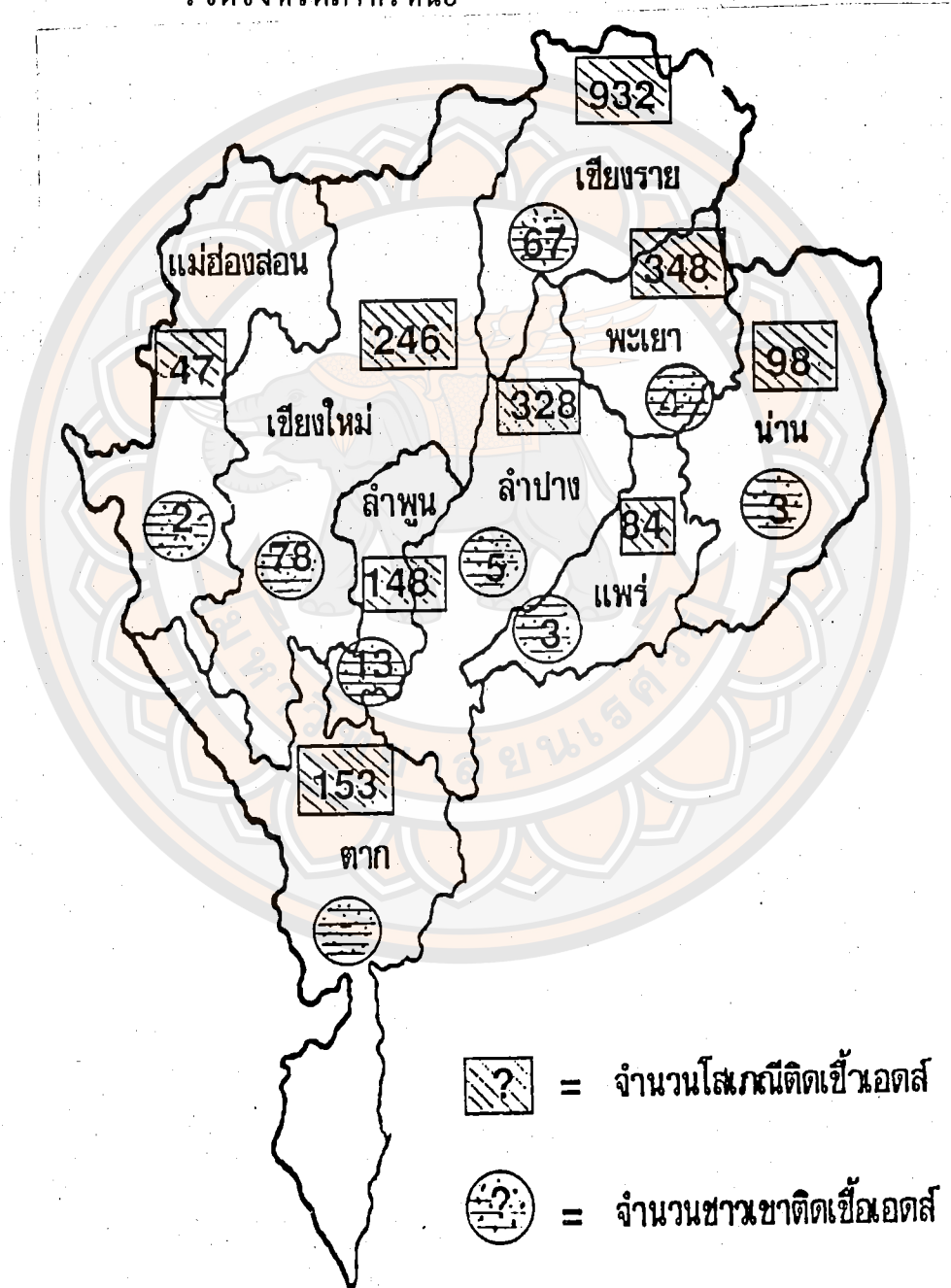
แผนภูมิที่ 8 ส่วนในด้านสุขภาพทั่วไป มักเกิดปัญหาจากสภาพอากาศ

ตารางที่ 5 ผู้ติดเชื้อเอดส์ของชาวเขา ในเขตจังหวัดภาคเหนือ

	ผู้ติดเชื้อชาวเขา	ผู้ติดเชื้อทั้งหมด	%
เชียงใหม่	78	771	10.12
ลำพูน	13	295	4.41
เชียงราย	67	1,681	3.98
แม่ฮ่องสอน	2	117	1.71
แพร่	3	218	1.38
น่าน	3	219	1.37
ลำปาง	5	728	0.69
พะเยา	4	845	0.47
ตาก	-	153	-
รวม	175	5,027	3.48

ที่มา : โครงการโรคเอดส์สภากาชาดไทย "กลวิธีในการให้ความรู้เรื่อง
โรคเอดส์แก่ชาวเขา" 2534, หน้า 28

แผนภูมิที่ 8 แสดงจำนวนโสภณิตติเชื้อเอตส์ และชาวเขาที่ติดเชื้อเอตส์ใน
เขตจังหวัดภาคเหนือ

ที่มา : โครงการโรคเอตส์สภากาชาดไทย "กลวิธีในการให้ความรู้เรื่อง
โรคเอตส์แก่ชาวเขา" 2534, หน้า 29

การจราจรที่ติดขัดในช่วงเช้าและเย็น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ประกอบอาชีพเดินทางไปทำงานและเลิกจากงาน ทำให้ต้องประสบกับสภาพอากาศเป็นพิษจากท่อไอเสียรถ และส่งผลให้เกิดอาการวิงเวียนศีรษะ สุขภาพอ่อนแอ ประกอบกับการใช้แรงงานมาก ทำให้ต้องหันพึ่งยาแผนปัจจุบันเป็นประจำ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อร่างกายในระยะยาวเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ยา

2.2.2 การประกอบอาชีพโสเภณี การได้เรียนรู้การใช้ชีวิตของคนในเมือง จากระบบข่าวสาร นักพัฒนากร และนักท่องเที่ยว ทำให้ค่านิยมเปลี่ยนไปหันมานิยมวัตถุมากขึ้น เมื่อเข้ามาประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการสนองตอบทางวัตถุ จึงหันไปประกอบอาชีพโสเภณี ที่ทำรายได้มากกว่าและสบายกว่า

2.2.3 การใช้ยาเสพติด ความอยากรู้อยากเห็น อยากรอง และความกดดันจากสภาพสิ่งแวดล้อมในสังคม การเกิดปัญหาครอบครัว เนื่องจากบิดามารดาไม่มีเวลาให้กับบุตร ไม่เข้าใจความคิดความต้องการของบุตร เนื่องจากบิดามารดาเอาหลักเกณฑ์จากภูมิลำเนาเดิมเป็นหลัก โดยไม่ได้มองถึงสภาพแวดล้อมในพื้นที่ใหม่ อีกทั้งการเข้าไปอยู่อาศัยในเขตชุมชนแออัดในเมืองเชียงใหม่ หรือสถานที่ใกล้เคียงบ้านพักอาศัย มีแหล่งมั่วสุมของกลุ่มผู้ใช้สารเสพติด การถูกชักชวนจากกลุ่มเพื่อนชาวพื้นราบ หรือจากเพื่อนชาวลาฮู่ด้วยกัน บังคับให้หันมาพึ่งยาเสพติดทั้งประเภทฝิ่น และเฮโรอีน ในปัจจุบันผู้ใช้สารเสพติดมีเชื้อเอชไอวี ที่เป็นชาวลาฮู่มีจำนวนถึง 12 คนดังตารางที่ 6

2.2.4 พื้นที่ทำกินเสื่อมโทรม กลุ่มแรงงานจากภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ได้กลายเป็นกลุ่มแรงงานตามในเมือง จึงทำให้พื้นที่ทำกินที่มีอยู่ในภูมิลำเนาเดิม ขาดคนดูแลรักษา ทำนุบำรุงดิน ขาดการเพาะปลูกจึงทำให้เกิดการชะล้างหน้าดินไป ส่วนญาติพี่น้อง บางส่วนของครอบครัว ในภูมิลำเนาเดิม ไม่สามารถทำการเกษตรได้อย่างทั่วถึง พื้นที่ทำกินจึงลดขนาดลง เพราะขาดแรงงานในการทำการเกษตร

ตารางที่ 6 แสดงการติดเชื้อเอดส์ในกลุ่มชาวเขาที่ติดสารเสพติดแยกตามเผ่า และประเภทของสารเสพติด

เผ่า	ฝิ่น			เฮโรอีน		รวม
	สูบ	ฉีด	กิน	สูบ	ฉีด	
กระเหรี่ยง	16/5	-/1		1/-	6/-	23/6
มั่ว	4/2				1/-	6/2
เย้า				1/-	4/-	4/-
อีโก้	4/					4/-
ล่าฮู่	3/2		1/2	1/1	1/1	13/-
ลีซอ	5/-			4/-	4/-	6/6
จีนฮ่อ	1/2			1/1	11/-	13/1
รวม	33/9	-/1	1/2	8/2	27/1	69/15

หมายเหตุ ชาย/หญิง

ที่มา : ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ "สภาวะการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในกลุ่มชาวเขาที่ติดสารเสพติด" พ.ศ. 2534

2.2.5 ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ชาวล่าฮู่ที่ย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยอายุตั้งแต่ 15-40 ปี และในการเข้ามาศึกษาเล่าเรียน ทำให้ความผูกพันห่างเหินไป หลังจากสำเร็จการศึกษาบางส่วนได้ทำงานในเมือง ทำให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องในภูมิลำเนาเดิมขาดคนดูแลเอาใจใส่ เพียงแต่ส่งเงินไปช่วยเหลือ ส่วนกลุ่มที่เข้าประกอบอาชีพ บางคนไม่ได้พาผู้สูง

อายุในครัวเรือนมา เนื่องจากไม่มีเวลาดูแล หรือผู้สูงอายุไม่ชอบในสภาพุ่นวาย ในสังคมเมือง ประกอบกับไม่มีเวลาในการกลับไปยังภูมิลำเนาเดิมเพราะ ห่างไกล ส่งผลกระทบไปยังจิตใจของผู้สูงอายุ ที่ถูกลูกหลานปล่อยปละเลย ไม่เอาใจใส่ทำให้ขาดกำลังใจ

3. ผลกระทบต่อขนบธรรมเนียมประเพณี

สภาพแวดล้อมของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณี รูปแบบ การดำรงชีวิตประจำวัน ตลอดจนการประกอบอาชีพ แตกต่างไปจากชีวิตความเป็นอยู่เดิมของชาวล้าอยู่ในภูมิลำเนาเดิม ฉะนั้นเมื่อเข้ามาอยู่อาศัยในเมือง จึงทำให้ส่งผลกระทบต่อขนบธรรมเนียมประเพณีในด้านการแต่งกาย การใช้ ภาษา การกลับไปประกอบอาชีพ พิธีกรรมประจำปีในหมู่บ้านเดิม และการใช้ สมุนไพร ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การแต่งกาย เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากโรงงานเข้ามามีบทบาท มากขึ้น เนื่องจากราคาถูก ทำความสะอาดง่าย สะดวกสบายในการซื้อ และ นำหนักเบา แต่เดิมเครื่องแต่งกายต้องมีวิธีการผลิตที่ยุ่งยากตั้งแต่การทอมี การตัดเย็บ การประดิษฐ์ลวดลาย ใช้เวลานานนับเดือน จึงทำให้ราคาแพง ชาวล้าอยู่ส่วนใหญ่จึงมีเครื่องแต่งกายประจำเผ่าเพียง 2-3 ชุด สำหรับที่จะใช้ ในพิธีกรรมสำคัญ ๆ เท่านั้น ในปัจจุบันผู้มีฝีมือละเอียดสวยงามในการทำเครื่อง แต่งกาย มีเพียงจำนวนเล็กน้อย แต่ยังคงมีชาวล้าอยู่บางกลุ่ม เช่น ล้าอยู่เฒ่า เล่ ล้าอยู่ผี รักษาวัฒนธรรมการแต่งกายเดิมอยู่

3.2 การใช้ภาษา การย้ายถิ่นสู่เมืองเชียงใหม่ เพื่อประกอบอาชีพ และศึกษาเล่าเรียนในสภาวะแวดล้อมของชาวไทยพื้นราบ การใช้ภาษาในการ สื่อสารต้องใช้ภาษาไทย ถึงแม้ในระยะแรกจะประสบปัญหาในการออกเสียงภาษา ไทย แต่หลังจากนั้นทุกคนก็สามารถเรียนรู้ และสื่อสารได้ ในกลุ่มลูกหลานผู้ย้าย ถิ่นถาวร บางส่วนไม่สามารถที่จะพูดภาษาล้าอยู่ได้ เนื่องจากบิดามารดาไม่ได้ใช้ ภาษาล้าอยู่กับลูก บิดาหรือมารดาไม่เป็นชาวล้าอยู่ แต่ส่วนใหญ่ลูกหลานชาวล้าอยู่ยัง

คงพูดภาษาล่าอยู่ได้ ถึงแม้จะมีบางส่วนละอายุในการใช้ภาษาล่าอยู่สื่อสารกันในที่สาธารณะก็ตาม เนื่องจากกลัวสังคมไทยตั้งข้อแบ่งแยก หรือรังเกียจ จะมีการใช้ภาษาล่าอยู่สื่อสารกันในกิจกรรมหรือการค้าระหว่างชาวเขาเผ่าอาข่า (อีเก้อ) ลีซอ และล่าอยู่ อยู่เสมอ เนื่องจากภาษาล่าอยู่นับได้ว่าเป็นภาษากลางของกลุ่มชาวเขาด้วยกัน

3.3 การกลับไปประกอบพิธีกรรมประจำปีในหมู่บ้านเดิม พิธีกรรมที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีปีใหม่ ประเพณีกินข้าวใหม่ และพิธีกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เกิดจนตายเมื่อชาวล่าอยู่เข้ามาอยู่ในเมืองแล้วพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เคยถือปฏิบัติมา ได้ลดความสำคัญลงไปมาก ยิ่งถ้าไม่มีบิดามารดา ญาติพี่น้องในหมู่บ้านเดิมแล้วยังไม่มีความจำเป็นในการกลับไปประกอบพิธีกรรม เพราะการที่กลับไปยังหมู่บ้านเดิม มีจุดประสงค์เพื่อไปเยี่ยมด้วย ในปัจจุบันได้มีชาวล่าอยู่กลุ่มย้ายถิ่นถาวรที่มีบ้านเรือนที่ดินเป็นของตนเอง กลุ่มหนึ่งให้ความสำคัญต่อการประกอบพิธีกรรม เช่น ประเพณีปีใหม่ โดยได้มีการประกอบพิธีกรรมขึ้นทุก ๆ ปี ในเขตพื้นที่ของกลุ่มตนเอง ห่างจากตัวเมืองประมาณ 4 กิโลเมตร ในเขตอำเภอสันทราย มีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายในภูมิลำเนาเดิม ด้านที่อยู่อาศัย อาหาร การใช้ภาษา ประเพณีพิธีกรรม โดยนำสิ่งอำนวยความสะดวกของสังคมเมือง เข้ามาผสมผสานในวิถีชีวิต ซึ่งเป็นกลุ่มชาวล่าอยู่ที่นับถือศาสนา มีชาวล่าอยู่นะ ล่าอยู่ผี และล่าอยู่ผี อาศัยอยู่ร่วมกัน

3.4 การใช้สมุนไพร ชาวล่าอยู่เป็นชนกลุ่มที่รู้จักการนำสมุนไพรมากมายหลายชนิด มารักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ การสืบทอดความรู้ทางการใช้สมุนไพร เริ่มถูกทอดทิ้งไป รุ่นลูกหลานไม่มีโอกาสในการเรียนรู้จักพืชพันธุ์ไม้ ประโยชน์และสมุนไพร เพราะได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการมาศึกษาเล่าเรียน และประกอบอาชีพ อยู่ในเมืองเชียงใหม่ ความจำเป็นในการใช้ยาสมุนไพรจึงหายไปหันมาใช้ยาแผนปัจจุบันแทน

4. แนวโน้มการย้ายถิ่น

ชาวล่าอยู่ที่ย้ายถิ่นสู่เมืองเชียงใหม่ ด้วยวัตถุประสงค์ประกอบอาชีพศึกษาเล่าเรียน หรือย้ายติดตามคู่สมรส ในปัจจุบันนี้พบว่ามีจำนวนหลายสิบลายที่ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นการถาวร และนอกจากนี้ชาวล่าอยู่จากกลุ่มย้ายถิ่นชั่วคราว และกลุ่มย้ายถิ่นตามฤดูกาล ส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าจะอาศัยอยู่อย่างถาวร ในเมืองเชียงใหม่ต่อไป เนื่องจากได้ประกอบอาชีพที่มั่นคงถาวร มีรายได้ประจำสม่ำเสมอ รวมรายได้สุทธิตลอดปีแล้ว มีเงินเก็บมากกว่าเงินเก็บจากรายได้ตลอดปี ที่ประกอบอาชีพในภูมิลำเนาเดิม ประกอบกับการเริ่มขาดทักษะในการทำเกษตรกรรม เนื่องจากขาดการฝึกฝนมาเป็นเวลานาน อีกทั้งยังเหนื่อยหน่ายต่อความยากลำบากในการทำกรเกษตร นอกจากนั้น การทำงานอยู่ในเมืองยังได้รับการบริการต่าง ๆ ที่ทำให้ชีวิตมีความเป็นอยู่สะดวกสบายในด้านสาธารณสุข สินค้าอุปโภค โภชนาการ คมนาคม และการติดต่อสื่อสาร

ในขณะที่เดียวกันได้มีชาวล่าอยู่บางส่วนเริ่มเบื่อหน่ายในการดิ้นรน ต่อสู้สภาวะแวดล้อมความเป็นเมืองในสังคมเมืองเชียงใหม่ ในด้านการจราจรติดขัด ค่าครองชีพที่สูงขึ้น ความวุ่นวายในเมือง สภาพอากาศเป็นพิษจากท่อไอเสียรถ จึงมีความต้องการจะกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม หลังจากสำเร็จการศึกษาเพราะต้องการกลับไปพัฒนาหมู่บ้านตน ส่วนในกลุ่มที่เข้ามาประกอบอาชีพ หลังจากสะสมเงินได้จำนวนหนึ่งแล้ว จะกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม เพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมบนพื้นที่ทำกินของตน เนื่องจากมีเงินทุนในการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยเพิ่มผลผลิตต่อไป

บทสรุป

ในอดีตชาวลาฮู่จะมีการย้ายถิ่นอยู่เสมอ โดยเฉลี่ยชาวลาฮู่จะตั้งหมู่บ้าน และทำการเกษตรในพื้นที่แต่ละแห่งประมาณ 5-10 ปี หลังจากนั้นจะหาพื้นที่ทำกินแห่งใหม่ เนื่องจากการทำไร่เลื่อนลอย การเพาะปลูกซึ่งที่เดิมหลาย ๆ ปีจะทำให้สภาพดินเสื่อมคุณภาพไป รวมทั้งการเกิดโรคระบาด การเกิดสงคราม และการขัดแย้งกันในระหว่างคนในหมู่บ้านเดียว ซึ่งจะเป็นการย้ายถิ่นที่มีขอบเขตอยู่แต่ในเขตพื้นที่สูง ในขณะที่จำนวนประชากรยังน้อย และพื้นที่ทำกินมีมากมาย แต่ในปัจจุบันประชากรชาวลาฮู่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับพื้นที่ทำกินมีจำกัด เพราะได้มีนโยบายปลูกป่าของรัฐบาลเกิดขึ้น รวมทั้งได้มีการชักชวนนำพาจากองค์กรศาสนาเป็นเหตุให้ชาวลาฮู่จำนวนหนึ่งย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ และได้เกิดขบวนการชักนำต่อเนื่อง การย้ายถิ่นของชาวลาฮู่อื่น ๆ ต่อไป โดยในช่วงแรกจะเป็นการย้ายถิ่นตามฤดูกาล การย้ายถิ่นชั่วคราว ผลสุดท้ายเป็นการย้ายถิ่นถาวร จากการศึกษาพบว่า การย้ายถิ่นสู่เมืองเชียงใหม่ของชาวลาฮู่มี 2 ปัจจัยดังนี้ ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) และปัจจัยดึงดูด (Pull Factors)

ปัจจัยผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นที่สำคัญคือ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น พื้นที่ทำกินเสื่อมโทรม พื้นที่ทำกินลดลงจากนโยบายปลูกป่า การคมนาคม สาธารณสุขห่างไกล และการไม่มีสัญชาติไทย

ปัจจัยดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นที่สำคัญคือ การศึกษาต่อในระดับสูง ศาสนา สถานพยาบาล เศรษฐกิจและการตลาดที่ดีกว่า การท่องเที่ยว และการติดตามคู่สมรส

จากปัจจัยทั้งสองดังกล่าว จะมีญาติพี่น้อง องค์กรศาสนา นักพัฒนาการชักชวนแนะนำให้ไปทำงาน ศึกษาเล่าเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบกับระบบสื่อสารทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนักท่องเที่ยว ได้กลายเป็นสื่อชักนำสู่ความต้องการวิถีชีวิตแบบคนในเมือง ค่านิยมเปลี่ยนไปหันมาวัดดูนิยมกันมากขึ้น หลังจากย้ายถิ่นมาจะมีการชักนำต่อเป็นลูกโซ่เข้าสู่เมืองเชียงใหม่ไปเรื่อย ๆ

หลังจากการย้ายถิ่นสู่เมืองเชียงใหม่ ทำให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงต่อชาวลาฮู่ 2 ด้านด้วยกัน คือ ด้านสภาพชีวิตดีขึ้น และด้านประสบปัญหา

การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพชีวิตดีขึ้น คือ การศึกษาที่ดีขึ้น ยอมรับและตระหนักในการวางแผนครอบครัว โภชนาการดีขึ้น การส่งเงินช่วยเหลือญาติพี่น้องในภูมิลำเนาเดิม และสังคมเมืองเชียงใหม่ได้แรงงานเพิ่ม

การเปลี่ยนแปลงด้านประสบปัญหา คือ การได้รับเชื้อเอชไอวี สุขภาพอ่อนแอ การประกอบอาชีพโสเภณี การใช้สารเสพติด พื้นที่ทำกินในภูมิลำเนาเดิมเสื่อมโทรม และผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง

ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การย้ายถิ่นของบุคคลหนึ่ง ๆ มีผลเปลี่ยนแปลงที่กว้างไกลต่อสังคมโดยรอบ ต่อตัวบุคคลที่ย้ายถิ่น ต่อสังคมในภูมิลำเนาเดิม และต่อสังคมพื้นที่ใหม่ การย้ายถิ่นจริง ๆ แล้ว คงไม่ใช่ปัญหา แต่การย้ายถิ่นมักจะมีความสัมพันธ์กับการขยายตัวของเมือง สิ่งนี้จึงก่อให้เกิดความแออัด ความไม่เหมาะสมด้านการกระจายของประชากรและรายได้ ทำให้เกิดปัญหา ฉะนั้นการย้ายถิ่นไม่ได้เป็นสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ แต่อาจมีปัญหาด้านอื่น ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับการย้ายถิ่นของชาวลาฮู่

โดยเหตุที่การย้ายถิ่นเป็นสิทธิส่วนบุคคล การใช้มาตรการทางกฎหมายที่จะห้ามการย้ายถิ่น จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก โดยเฉพาะในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้นในการลดปัญหาและขลอการย้ายถิ่นของชาวลาฮู่สู่เมืองเชียงใหม่ แบบการย้ายถิ่นตามฤดูกาล รวมทั้งช่วยเหลือชาวลาฮู่ที่กำลังอาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่ การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. รัฐควรจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณีภายในชุมชนของชาวเขาแต่ละเผ่า ประกอบกับอบรมความรู้และทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานสอนหรือผู้บริหาร ซึ่งส่วนใหญ่มิได้เป็นชาวเขา จึงเอามาตรฐานของตนเองไปตัดสินชาวลาฮู่อย่างผิด ๆ

2. รัฐควรส่งเสริมให้ชาวลาฮู่ที่เข้ามาศึกษาต่อในเมือง เมื่อจบการศึกษาแล้ว ให้กลับไปยังชุมชนเดิม ช่วยพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ชาวเขาที่จบการศึกษากลับไปยังชุมชนเดิม รัฐควรจะบรรจุชาวลาฮู่เหล่านี้ให้เข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐ เพื่อปฏิบัติงานในหมู่บ้าน ชาวลาฮู่ตามความรู้ความสามารถ

3. องค์กรพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชนส่งเสริมให้ชาวลาฮู่ทำการเกษตรถาวร เช่น การปลูกพืชยืนต้น และการทำนาดำ เพื่อให้เกิดความรักในพื้นที่และทรัพย์สินที่อยู่ในครอบครอง

4. ในการจัดวางนโยบายพัฒนาควรรับฟังความคิดเห็น บังคับความต้องการของชาวลาฮู่ ดังปรากฏในตารางที่ 7 ประกอบกับแนวความรู้ความสามารถและเทคโนโลยี ของกลุ่มองค์กรพัฒนาภาครัฐและเอกชน

5. ส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจ และพืชเงินสดต่าง ๆ หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว เมื่อมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัวแล้ว ชาวลาฮู่ ก็จะไม่เข้ามารับจ้างในเมือง

6. แนะนำให้ชาวลาฮู่รู้จักการอนุรักษ์ดินและน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ โดยการปลูกพืชให้ถูกวิธี รู้จักป้องกันการพังทลายของดิน และรู้จักการบำรุงดิน เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อการบริโภค และเหลือจำหน่ายเป็นรายได้

7. ควรมีการอบรมไกด์ที่จะพานักท่องเที่ยวไปยังหมู่บ้านของชาวลาฮู่ ให้รู้จักเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ ที่สำคัญควรบอกข้อห้ามต่าง ๆ ของหมู่บ้าน รวมทั้งการวางตัวให้เหมาะสม ในหมู่บ้านที่มีนักท่องเที่ยวเป็นชาวต่างชาติ ควรมีการตั้งกองกลางสำหรับเงินบริจาค จากนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ ซึ่งจะเป็นการดีกว่าให้ความช่วยเหลือในรูปการให้เงินสดต่อรายบุคคล

8. ควรมีการปลูกฝังให้ชาวลาฮู่เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าลาฮู่ ปัจจุบันการใช้นโยบายผสมกลมกลืนของรัฐบาล ได้ประสบความสำเร็จในจุดจุดหนึ่งแล้ว ฉะนั้นควรจะหันกลับมามองในจุดที่ชาวลาฮู่กำลัง

จะสูญเสียเอกลักษณ์ของตนไป ด้วยความกระตือรือร้นที่อย่างจะถูยอมรับว่าเป็นคนไทย

9. ควรมีการรวบรวมศึกษาดารายาสมุนไพรร และพืชพันธุ์ที่มีประโยชน์ของชาวล่าอยู่

10. ควรมีการเผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์ให้ชาวล่าอยู่โดยเฉพาะกลุ่มที่เข้ามาประกอบอาชีพ ในลักษณะย้ายถิ่นชั่วคราวและย้ายถิ่นตามฤดูกาล เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีเบอร์เซนต์สูงในการติดเชื้อเอดส์จากการมีเพศสัมพันธ์จากหญิงโสเภณี ชาวล่าอยู่ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่าน เขียนภาษาไทยได้ จึงควรมีการผลิตสื่อเป็นโบสเตอร์หรือ แผ่นพับเป็นภาษาของล่าอยู่โดยภาพประกอบอย่างเด่นชัด เข้าใจได้ง่าย แจกจ่ายไปยังหมู่บ้านชาวล่าอยู่บนภูเขา และกลุ่มที่อาศัยในเมืองเชียงใหม่

11. ควรมีการเผยแพร่อบรมความรู้ความเข้าใจในการใช้ยาแผนปัจจุบัน โดยเฉพาะการใช้ยาปฏิชีวนะ ซึ่งจะมีผลกระทบในระยะยาวต่อร่างกาย

12. เจ้าหน้าที่บ้านเมืองและกรมแรงงาน ควรจะสอดส่องดูแลความเป็นอยู่ของชาวล่าอยู่ที่เข้ามาประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบทางด้านแรงงานมากนัก

13. ที่อยู่อาศัยของชาวล่าอยู่ที่เข้ามาแสดงโชว์ศิลปวัฒนธรรม ผู้บริหารกิจการควรจัดที่พักอาศัยให้เป็นสัดส่วน ไม่ควรให้อยู่อย่างแออัดมากนัก บางแห่งมีจำนวนหลายครอบครัวพักอาศัยในบ้านเดียว

14. รัฐควรกระจายสาธารณสุขโรคต่าง ๆ ไปยังชุมชนชาวล่าอยู่เมื่อเจ็บป่วยก็สามารถนำมารักษาได้ทันที่ โดยไม่จำเป็นต้องเข้ามาในเมือง

15. รัฐควรจะริบดำ เนินการพิจารณาให้สัญชาติไทยแก่ชาวล่าอยู่เพื่อให้ชาวล่าอยู่รู้สึกและตระหนักถึงความเป็นประชาชนคนไทย ที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย เพราะการไม่มีสัญชาติไทย จะส่งผลกระทบไม่ยังสิทธิทำกินและสิทธิอื่น ๆ ในสังคมไทย

ตารางที่ 7 ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐของประชากรบนพื้นที่สูง
จังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2534/35

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	กะเหรี่ยง	มูเซอ	ม้ง	ลีซอ	อีก้อ	เย้า	ลัวะ	ไทย
ความต้องการด้านการประกอบอาชีพ								
อันดับ 1								
จัดสรรที่ดินที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ	65.96	40.48	63.89	33.33	66.67	18.18	66.67	20.00
ส่ง เสริมแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน	6.38	4.76	-	6.06	6.67	18.18	-	-
ส่ง เสริมแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	15.96	10.71	8.33	12.12	13.33	9.09	-	-
จัดหาปัจจัยการผลิตในราคาขายดีธรรม	3.19	5.95	11.11	3.03	13.13	-	-	40.00
จัดให้มีการฝึกอบรมและฝึกอาชีพ	2.13	5.95	5.58	15.15	-	-	-	-
จัดหาแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร	-	2.38	-	-	-	18.18	-	-
จัดหาตลาดผลผลิต	-	2.38	-	15.15	-	9.09	16.67	40.00
จัดหาแหล่งน้ำในการเกษตร	6.58	11.90	2.78	15.15	-	18.18	16.67	-
อันดับ 2								
จัดสรรที่ดินที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ	9.57	16.67	2.78	15.15	-	9.09	16.67	-
ส่ง เสริมแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน	12.77	9.52	27.78	15.15	20.00	9.09	-	-
ส่ง เสริมแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	27.66	5.95	2.78	6.06	26.67	27.27	-	20.00

รายการ	กะเหรี่ยง	มูเซอ	ม้ง	ลีซอ	อิก้อ	เย้า	ลัวะ	ไทย
จัดหาค่าใช้จ่ายการผลิตในรายฤดูการผลิต	14.89	7.14	-	3.03	13.33	9.09	33.33	-
จัดให้มีการฝึกอบรมและฝึกอาชีพ	1.06	14.29	25.00	27.27	20.00	-	-	-
จัดหาแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร	-	3.57	-	-	-	-	16.67	20.00
จัดหาตลาดผลผลิต	-	3.57	-	9.09	-	-	-	-
จัดหาแหล่งน้ำในการเกษตร	5.32	5.95	5.56	-	-	9.09	33.33	-
จัดหาพันธุ์พืชและแนะนำวิธีการปลูกพืช	-	3.57	-	3.03	-	9.09	-	-
อันดับ 3								
จัดสรรที่ดินที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ	2.13	1.19	-	3.03	6.67	-	-	20.00
ส่งเสริมแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน	6.38	2.38	5.56	6.06	13.33	-	-	-
ส่งเสริมแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	9.57	-	13.89	6.06	6.67	-	-	-

ที่มา : สวาสดิ์ พงศ์สุวรรณ และปรารธนา บัณฑิตสุนทร "รายงานผลการวิจัย ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต 2534/35" กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บรรณานุกรม

- เดือนใจ ดีเทศน์, ผลกระทบการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนบนภูเขา.
รายการสัมมนาทางวิชาการเอกสารชุดวัฒนธรรมกับการพัฒนา
ลำดับที่ 2 โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530
- บุสดี อาคมานนท์ มอนซอน และคณะ, โครงการศึกษาผลกระทบของการ
ท่องเที่ยวเดินป่าต่อสภาวะแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่น.
คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535
- วิจัยชาวเขา, สถาบัน, ตัวเลขเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย. งานข้อมูล
และเผยแพร่ฝ่ายบริการและเผยแพร่, เชียงใหม่, 2535
- วิจัยประชากรและสังคม, สถาบัน, คู่มือประชากร. มหาวิทยาลัยมหิดล
ร่วมกับ The Population Reference Bureau, Washington
D.C., 2524
- วิจัย โปษยจินดา, รศ.นพ., ชาวเขากับปัญหาสาธารณสุข. ข่าวสารสถาบัน
วิจัยชาวเขา ปีที่ 12 ฉบับที่ 1-2 มกราคม-มิถุนายน, 2536
- วิทยากร เชียงกุล, การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ฉบับแกระ, 2527
- สวาสดิ์ พงศ์สุวรรณ และปรารธนา บัทมะสุนทร, รายงานผลการวิจัยภาวะ
เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนบนพื้นที่สูงจังหวัดเชียงใหม่ ปีการผลิต
2534/35. ฝ่ายเศรษฐกิจที่ดิน กองวางแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2535
- Bradley, David, Lahu Dialects. Australian : Australian
National University, 1977
- Carthy, James, Mc. Surveying and Exploring in Siam.
London, 1902

- Gilvary, Danial, Mc. A Half Century among the Siamese and The Lao. London, 1912
- Saihoo, Patya, The Hill Tribes of Northern Thailand.
Scata Research Fellow, 1964
- Vatikiotis, Micheal, R.J. Ethnic Pluralism in the Northern Thai City of Chiang Mai. Oxford University. Phd. Thesis, 1984
- Vichit-Vadalean, Juree, Small Towns and Regional Urban Centers : Reflections on Diverting Bangkok-Bound Migration. Thai Journal Development Administration, 1987
- Wongsprasert, Sanit, Highland-Lowland Migration : A Study of Lahu and Meo Movements Towards Majority Life. Tribal Research Center, Chiang Mai, 1980
- Young, Gordon, The Hill Tribes of Northern Thailand. Bangkok : The Siam Society Press, 1962

ภาคผนวก ก .

การประกอบพิธีกรรมปีใหม่ : ของชาวลาฮู่กลุ่มย้ายถิ่นแบบดาวารในเมืองเชียงใหม่

ภาคผนวก ก.

ชาวล่าอยู่กลุ่มนี้ประกอบด้วย ล่าอยู่นะ ล่าอยู่ฉะ และล่าอยู่ฉะ นับถือ คริสตศาสนา ได้ย้ายถิ่นจากหมู่บ้านเดิม สู่มืองเชียงใหม่ เพื่อเข้ามาประกอบ อาชีพรับราชการ และเป็นเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิล่าอยู่แบ็พติสต์ เมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว ในช่วงแรกจะอาศัยอยู่ในบ้านพักข้าราชการ และบ้านพักที่องค์กรศาสนา จัดหาไว้ให้ หลังจากนั้นได้มีการชักชวนญาติพี่น้องในหมู่บ้านเดิมเข้ามาประกอบ อาชีพต่าง ๆ เช่น ค้าขาย รับจ้าง หรือเข้ามาศึกษาเล่าเรียน เมื่อเวลาผ่านไป จึงเริ่มที่จะขาดทักษะทางการเกษตร ประกอบกับไม่มีพื้นที่ทำกินในหมู่บ้านเดิม และไม่ได้รับสัญชาติไทย จึงตั้งถิ่นฐานถาวรในเมืองเชียงใหม่ ต่อมาเมื่อมีเงิน สะสมพอประมาณ จึงได้ซื้อที่ดินที่มีอาณาเขตติดต่อกันของชาวล่าอยู่ 3 ครอบครัว ในปี พ.ศ. 2526 ซึ่งอยู่ในเขตหมู่บ้านริมกวังใต้ ตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ประมาณ 4 กิโลเมตร จากการ ที่อาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่เป็นระยะเวลาานพอสมควร ญาติพี่น้องส่วนใหญ่ได้ ย้ายตามเข้ามาอยู่ด้วย จึงไม่มีความจำเป็นในการกลับไปยังหมู่บ้านเดิม ด้วยความตระหนักและเห็นความสำคัญในการประกอบพิธีกรรมปีใหม่ตามประเพณี ของชาวล่าอยู่ จึงได้มีการจัดประเพณีนี้ขึ้นมาเป็นครั้งแรก ณ สถานที่ดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2532 ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถานที่ประกอบพิธีกรรมปีใหม่ 223 หมู่ 6 หมู่บ้านริมกวังใต้ ตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

2. ระยะเวลา

2.1 ระยะเตรียมการ ระหว่างวันที่ 20 ถึง 30 ธันวาคม ของทุกปี

2.2 ระยะดำเนินการ ระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม ถึงวันที่ 3 มกราคม ของทุกปี

3. ความสำคัญของการประกอบพิธีกรรมปีใหม่ ชาวลาฮู่มีความเชื่อว่าในอดีตบรรพบุรุษของชาวลาฮู่ได้เดินทางไปขอพรต่อพระเจ้า เพื่อความอุดมสมบูรณ์ในการทำเกษตรกรรม พระเจ้าจึงได้ให้พรโดยเขียนพรไว้บนข้าวบูก (ออฟุก) ระหว่างที่เดินทางไปยังหมู่บ้าน ซึ่งเป็นระยะทางไกล จึงทำให้รู้สึกเหนื่อยและหิว ได้ออกล่าสัตว์ตามป่าข้างทาง นับเป็นความโชคร้ายที่ไม่สามารถล่าสัตว์ได้เลย ด้วยความหิวจึงนำข้าวบูกออกมารับประทาน ทำให้พรจากพระเจ้าหายไป ชาวลาฮู่จึงได้จัดพิธีกรรมหนึ่งขึ้นเพื่อระลึกถึงพระเจ้า และเป็นการขอพรจากพระเจ้าอีกครั้ง จึงกลายเป็นประเพณีปีใหม่ขึ้นมา ในภายหลังได้เพิ่มจุดประสงค์ของพิธีนี้ขึ้นมา เพื่อเป็นการพักผ่อนหลังจากทำงานหนักมาตลอดปีและยังเป็นการพบปะสังสรรค์ระหว่างชาวลาฮู่หมู่บ้านต่าง ๆ

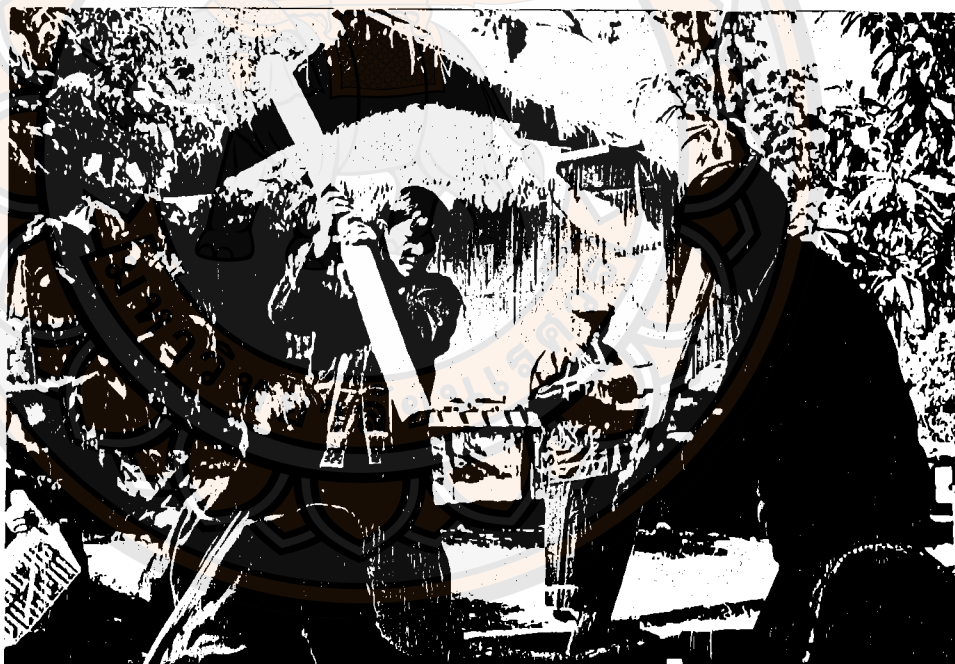
4. ประเพณีปีใหม่ โดยจะกล่าวรายละเอียดเป็นสองระยะ คือ ระยะเตรียมการ และระยะดำเนินการ

4.1 ระยะเตรียมการ เป็นระยะที่เตรียมสิ่งของจำเป็นในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เครื่องดนตรี อาหารให้เพียงพอต่อระยะเวลาที่ประกอบพิธีกรรมปีใหม่ เครื่องแต่งกายประจำเผ่าลาฮู่ ดังรายละเอียดนี้

4.1.1 การทำความสะอาดบ้านเรือน ก่อนวันขึ้นปีใหม่ทุก ๆ หลังคาเรือนจะทำความสะอาดภายในบ้านและบริเวณรอบ ๆ บ้านให้สะอาด ทำการตัดหญ้ารอบ ๆ บ้าน นำอุปกรณ์เครื่องนอนมาฟึ่งแดด บัดกวาด เช็ดถูโต๊ะ เก้าอี้ เพดาน ซ่อมแซมบ้านเรือนในส่วนที่กำลังจะชำรุด เพราะเชื่อว่าจะทำให้โชคดีตลอดปีใหม่ที่ถึงนี้

4.1.2 เครื่องแต่งกายประจำเผ่าลาฮู่ หญิงชาวลาฮู่จะนำเครื่องแต่งกายประจำเผ่าออกมาฟึ่งแดด ทำความสะอาดเครื่องเงิน เครื่องประดับต่าง ๆ บางคนจะเตรียมทำชุดแต่งกายประจำเผ่าใหม่ และนำเครื่องเงินจากชุดเก่ามาตีในชุดใหม่นั้น ชาวลาฮู่ส่วนใหญ่จะมีชุดประจำเผ่าคนละ 2-3 ชุด

4.1.3 การเตรียมข้าว พันธุ์ข้าวของชาวลำภูจะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากพันธุ์ข้าวชาวไทยพื้นราบ ลักษณะเมล็ดข้าวจะเป็นเม็ดรีป้อม ๆ สีครีมขุ่น ๆ บางพันธุ์จะมีสีแดงน้ำตาล เมื่อนำมาหุงจะมีความเหนียวเล็กน้อย ในการฉลองปีใหม่มักนิยมรับประทานพันธุ์ข้าวนี้ ซึ่งจะไปซื้อมาจากหมู่บ้านชาวลำภูบนภูเขา บางส่วนจะเป็นข้าวสารที่ได้จากการสีข้าวด้วยเครื่องจักร บางส่วนจะเป็นเมล็ดข้าวเปลือก แล้วนำมาช่วยกันตำข้าวเอง ดังรูปที่ 1 แสดงถึงความสามัคคี กลมเกลียว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

รูปที่ 1 การช่วยกันตำเมล็ดพันธุ์ข้าวลำภู ของชาวลำภูภายในชุมชน

4.1.4 การตำข้าวบัก (ออฟัก) เป็นขนมที่แสดงถึงสัญลักษณ์ปีใหม่ ขนมชนิดนี้จะทำกิจเฉพาะเทศกาลปีใหม่เท่านั้น เป็นขนมที่ทำมาจากการนำข้าวเหนียวไปนึ่งแล้วตำผสมกับงาดำหรืองาขาว ซึ่งจะกล่าววิธีทำดังนี้

ขั้นแรก นำข้าวเหนียวสีขาวหรือแดง
ประมาณ 2-3 ลิตร แช่น้ำ
ข้ามคืนไว้ 1 คืน

ขั้นที่สอง นำข้าวเหนียวที่แช่น้ำไปนึ่ง
ให้จนสุก ห้ามให้ข้าวเหนียว
และเกินไป

ขั้นที่สาม นำงาขาวหรืองาดำ ไปคั่ว
จนหอมแล้วนำมาตำในครก
ให้ละเอียด

ขั้นที่สี่ เมื่อข้าวเหนียวสุกแล้ว ให้
รีบนําลงไปตำในครกใหญ่
ดังรูปที่ 2 ระหว่างตำจะ
นำงาคั่วมาโรยรอบ ๆ ครก
และโรยบริเวณสาก เพื่อกัน
การติดของข้าวเหนียว
อีกทั้งยังเป็นการผสมงา
ลงไปในข้าวบุงห้ามใส่มาก
เกินไป มิฉะนั้นจะทำให้ปั้น

รูปที่ 2 การตำข้าวบุง (ออฟัก)

ขั้นสุดท้าย หลังจากตำจนเข้ากันเป็นเนื้อเดียวแล้ว จะนำไปใส่ในกระโถน
บิดออกมาขนาดพอประมาณ และปั้นเป็นรูปกลมแบน

ในการปั้นข้าวบุงของชาวล้าชู่จะมีการปั้นเป็นสัญลักษณ์ของพระอาทิตย์
แสดงถึงเพศหญิงส่วนรูปพระจันทร์ แสดงถึงเพศชาย และจะมีการปั้นก้อนกลม ๆ
แบนขนาดเท่าฝ่ามือเพื่อเป็นการขอพรจากพระเจ้า และยังเป็นขนมที่พระเจ้า
ทรงโปรด จะนำข้าวบุงไว้บนแท่นที่จัดทำพิเศษ ภายในบ้านนำเอาใบสนมารอง
พื้นไว้ เวลารับประทานอาจนำไปปิ้งหรือทอดสามารถเก็บไว้ได้นานประมาณ 1-2
สัปดาห์

4.1.5 การจัดทำลานประกอบพิธีกรรมลานเต็นรำ

(จ้ำเคะกือ) จะเป็นลานโล่งแจ้ง แล้วนำกิ่งต้นสน ต้นอ้อยมาฝังไว้จุดศูนย์กลางของลาน ต้นสนจะเป็นสัญลักษณ์ของปีใหม่ เนื่องจากในอดีตจะดูระยะเวลาการออกดอกของต้นสนเป็นหลักในการแสดงถึงเทศกาลปีใหม่ ส่วนต้นอ้อยจะเป็นการแสดงถึงการขอพรจากพระเจ้าให้มีพรสวรรค์ในการร้องเพลง หรือการเกี้ยวสาว จะมีการติดตั้งหลอดไฟนีออนกลางลาน เนื่องจากไม่สามารถก่อกองไฟใหญ่ได้ จะอันตรายเป็นบ้านเรือน แต่ในเวลากลางคืนจะมีการก่อไฟเล็ก ๆ ใกล้เคียงพิธีเพื่อนั่งคุย และรับทานข้าวบุงร่วมกัน

4.1.6 การเตรียมเนื้อหมูและไก่ เนื้อหมูที่ใช้ใน

การประกอบอาหารจะนิยมใช้หมูที่เลี้ยงด้วยอาหารตามธรรมชาติ เช่น ต้นกล้วย มะละกอ ต้นบอน สับให้ละเอียดต้มรวมกับรำข้าว และต้องเป็นหมูพันธุ์ของชาวล่าอยู่ เนื่องจากจะมีมันหมูที่แน่นและรสชาติของเนื้อหมูหลังจากประกอบอาหารจะมีรสเข้มข้นอร่อย หมูที่ใช้จะนำมาจากหมู่บ้านบนภูเขา และจะทำการฆ่าในวันที่ 31 ธันวาคม ดังรูปที่ 3 หัวหมูจะนำไปใช้ในพิธีปีใหม่วันที่ 1 มกราคม ส่วนไก่นั้นจะต้องเป็นไก่พื้นบ้าน เนื่องจากจะมีเนื้อที่แน่นกว่าไก่พันธุ์ เนื้อไก่จะนำไปประกอบอาหารในคืนวันที่ 31 ธันวาคม ซึ่งเป็นคืนที่เฝ้าคืนปีใหม่

4.1.7 อุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมและการละเล่น

แคนเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญมากในการประกอบประเพณีนี้ แคนของชาวล่าอยู่จะทำมาจากลูกน้ำเต้าแห้ง และลำต้นอ้อหรือลำไม้ไผ่ที่มีลำปล้องบาง จะนำกลองและฉาบมาทำความสะอาดผึ่งแดดให้แห้ง ส่วนหญิงสาวจะมีการทำลูกช่วง เด็กชายและผู้ใหญ่จะนำไม้มาบากเป็นลูกข้าง และเด็กหญิงและกลุ่มแม่บ้านจะเตรียมลูกสะบ้าไว้สำหรับแข่งขันกัน

รูปที่ 3 การเตรียมหมเพื่อประกอบพิธีกรรมและปรุงอาหารในวันปีใหม่

4.2 ระยะดำเนินการ เป็นระยะที่เข้าสู่การประกอบพิธีกรรมปีใหม่ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม และสิ้นสุดในวันที่ 3 มกราคม

4.2.1 การเฝ้าคืนปีใหม่ เป็นการรอคอยวันปีใหม่ ในคืนวันที่ 31 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันสิ้นปี หลังจากเที่ยงคืนจะถือเป็นปีใหม่ ในระหว่างที่รอคอยทุกคนจะร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำอาหารร่วมกัน การพูดคุยพบปะกับญาติพี่น้อง ดังรูปที่ 4 อาหารที่นิยมทำกันในคืนนี้มีชื่อว่า "ก๊ะแนะ" เป็นอาหารที่ทำมาจากไก่พื้นบ้านลงคั่วกับพริก หอม กระเทียม เกลือที่ตำละเอียด และทุบต้นตะไคร้ใส่ เมื่อมีกลิ่นหอมแล้วจะใส่น้ำต้มให้เดือด แล้วใส่ข้าวสารคั่วตำจนละเอียดลงไป คล้าย ๆ กับโจ๊กไก่ แต่จะมีรสจัดกว่า เมื่อถึงเวลาเที่ยงคืนจะยิงปืนขึ้นฟ้าแสดงสัญลักษณ์ว่าถึงปีใหม่แล้ว จะมีการอธิษฐานขอพรจากพระเจ้า โดยมีผู้นำทางคริสตศาสนา หรือผู้อาวุโสของชุมชน

หลังจากนั้นทุกคนจะพากันไปตักน้ำใส่กาไว้ ถือว่าเป็นน้ำปีใหม่ที่ความโชคดี และจะนำน้ำไปตำหัวผู้อาวุโสในวันที่ 2 มกราคม

รูปที่ 4 การเผ่าคินปีใหม่ ในคืนวันที่ 31 ธันวาคม

4.2.2 ฉลองปีใหม่ ในเช้าวันที่ 1 มกราคม เพศหญิงทุกคนห้ามไปยังบ้านของผู้อื่น ๆ เนื่องจากถือว่าเป็นผู้นำความโชคร้ายและรุ่มรวยสู่บ้านเรือน ถ้าเพศหญิงเข้าไปในบ้านจะถูกปาด้วยขี้เถ้า ส่วนเพศชายสามารถที่จะไปเยี่ยมบ้านหลังอื่นได้ และถือว่าเป็นผู้นำโชคลาภ ความสุขความเจริญสู่บ้านเรือน จึงได้รับการต้อนรับอย่างดี ในกรณีเด็กชายจะได้รับสิ่งของหรือเงิน หลังจากรับประทานอาหารเช้าเสร็จ จะมีการเปิดลานเต้นรำ ทุกคนจะแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าล่าฮู่ ดังรูปที่ 5 ในเทศกาลนี้จะเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวพบปะกัน หญิงสาวต้องเตรียมลูกข่างมา ถ้าชอบชายใดจะโยนลูกข่างไปให้ชายผู้นั้น ถ้าฝ่ายชายไม่ชอบก็จะให้เพื่อนโยนคืน แต่ถ้าชอบจะโยนโต้ตอบกลับขึ้นมา

และพูดคุยกัน ส่วนเด็กหญิงและผู้มีครอบครัวจะพากันไปเล่นลูกสะบ้า (ก้านะเป้) ดังรูปที่ 6 แข่งขันกันเป็นทีม

ตามกติกาการเล่นสะบ้าชาวลาฮู่ ส่วนเด็กชายและผู้ใหญ่จะพากันไปเล่นลูกข้าง (คือเตีอะ) ในตอนเย็นจะมีการจัดเลี้ยง แต่ละบ้านจะนำอาหารมารับประทานร่วมกัน โดยการนำอาหารของตนไปแลกกับอาหารผู้อื่น แล้วนำมารับประทานบนขันโตกล่าฮู่ของแต่ละครัวเรือน พร้อมทั้งเชิญชาวไทยพื้นราบหมู่บ้านริมกวังใต้ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และยังมีชาวลาฮู่กลุ่มอื่นที่ไม่สามารถกลับไปร่วมพิธีกรรมยังหมู่บ้านบนภูเขา เข้ามาร่วมประกอบพิธีกรรมด้วย อีกทั้งยังมีชาวต่างประเทศมาร่วมพิธีนี้ เช่น ชาวญี่ปุ่นซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เข้ามาท่องเที่ยว และได้รับการเชิญชวนจากชาวลาฮู่ในชุมชนนี้ที่เปิดร้านขายของยังไนท์บาร์ซาร์

รูปที่ 5 การเดินรำบนลานพิธีกรรมปีใหม่ ในวันที่ 1 มกราคม

รูปที่ 6 การละเล่นสะบ้า (ก้านะเป้) ของชาวลำฮู่

4.2.3 การดำหัวอวยพร ในเช้าวันที่ 2 มกราคม

ทุกคนจะนำน้ำที่ตักไว้ในคืนปีใหม่มาต้มให้อุ่น แล้วมารวมกลุ่มยังลานเต็นรำ จะมีผู้นำเป่าแคนเป็นหัวแถว โดยจะเริ่มทำการรดน้ำดำหัวอวยพรยังบ้านของบุคคลที่อาวุโสที่สุดไปตามลำดับอายุ ดังรูปที่ 7 พร้อมทั้งจะมีการนำข้าวบูกหอใบตอง และเนื้อหมูหอใบตองอย่างละ 1 ห่อ ไปอวยพรให้อยู่ดีกินดีตลอดปีด้วย การเข้าสู่บ้านเพื่อทำการดำหัวอวยพร จะเต็นรำตามผู้เป่าแคนเข้าไปในบ้านและทุกคนต้องเต็นกระทืบเท้าดัง ๆ เป็นการแสดงถึงการนำความสุขความเจริญสู่บ้านหลังนั้น

รูปที่ 7 การไปดำหัวอวยพร ในเช้าวันที่ 2 มกราคม

หลังจากเสร็จการดำหัวอวยพรทุกหลังคาเรือนแล้ว จะมีการละเล่น กิจกรรมชิงรางวัลต่าง ๆ เช่น การวิ่งแข่ง การกระโดดสูง การเป่าลูกโป่ง ให้แตกก่อน การกินวิบาก เป็นต้น ในตอนกลางคืนจะมีการเต้นรำบนลานอย่างสนุกสนาน และมีการร่วมรับประทานอาหารข้าวบูกั้งกับทอด และน้ำชา

4.2.4 การปิดพิธีกรรมปีใหม่ ในวันที่ 3 มกราคม

หลังเที่ยงวันจะเป็นการปิดพิธีกรรมปีใหม่ บนลานเต้นรำ จะมีการเต้นรำส่งท้าย และอธิษฐานตามพิธีคริสต์ศาสนา หลังจากนั้นจะช่วยกันถอนต้นสน ต้นอ้อย ออกแสดงถึงการสิ้นสุดการฉลองปีใหม่ ทุกคนจะแยกย้ายกลับไปทำงาน หรือ ศึกษาเล่าเรียน

4.2.5 การไปเยือนหมู่บ้านอื่น ในวันที่ 4 หรือ 5

มกราคม ในกรณีที่บุคคลใดว่างไม่ติดธุระใด ๆ จะพากันไปเยี่ยมชาวลาฮู่หมู่บ้าน

บนภูเขา เพราะบนภูเขาจะประกอบประเพณีนี้มานานประมาณ 2 สัปดาห์ การไปเยี่ยมจะได้รับการต้อนรับอย่างดี จะร่วมกันเต้นรำบนลานเต้นรำ และชาวล่าชู่ในหมู่บ้านจะมาค้าหัวอวยพรให้ผู้มาเยือน ดังรูปที่ 8

รูปที่ 8 การค้าหัวอวยพรให้ผู้มาเยือน

การประกอบพิธีกรรมปีใหม่ของชาวล่าชู่กลุ่มนี้ จะเป็นการนำพิธีกรรมเดิมของชาวล่าชู่ละ ล่าชู่ฉี และล่าชู่ฉี เข้ามาประยุกต์ โดยที่ยังคงดำรงลักษณะเดิมเป็นส่วนใหญ่ชาวล่าชู่กลุ่มนี้จะประกอบอาชีพที่มั่นคงถาวร และค่อนข้างจะมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในการงาน หรือการศึกษาเล่าเรียน จึงไม่สามารถที่จะประกอบพิธีกรรมได้นานเหมือนกับประเพณีดั้งเดิม ฉะนั้นจึงได้ย่นระยะเวลาเข้ามาตามความเหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักและเห็นความสำคัญ ของประเพณีปีใหม่ของชาวล่าชู่ อีกทั้งยังเป็นการพบปะสังสรรค์บรรดาญาติพี่น้อง ที่กระจายไปทำงาน ศึกษาเล่าเรียนยังสถานที่ต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกผูกพันแนบแน่น และอบอุ่นของชาวล่าชู่กลุ่มนี้

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้างสำหรับชาวไทยพื้นราบ
และตัวอย่างแบบสอบถาม แบบไม่มีโครงสร้างสำหรับชาวลาฮู่

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างสำหรับชาวไทยพื้นราบ

บ้านเลขที่ที่อยู่อาศัย _____

วันเดือนปี _____

สถานที่สัมภาษณ์ _____

ผู้ถูกสัมภาษณ์ _____

หัวข้อสัมภาษณ์

1. ท่านมีทัศนคติต่อชาวเขาเผ่าล้าอย่างไร
2. ท่านมองภาพพจน์ของชาวเขาเผ่าล้าอยู่ที่ลงมาอยู่ในเมืองเชียงใหม่อย่างไร
3. ท่านคิดว่าในปัจจุบันชาวเขาเผ่าล้าอยู่เปลี่ยนไปจากเดิมไหมอย่างไร
 - ด้านการศึกษา
 - ด้านเศรษฐกิจ
 - ด้านสังคมและวัฒนธรรม
4. ท่านคิดว่าชาวเขาเผ่าล้าอยู่เป็นผู้ก่อปัญหาแก่สังคมเชียงใหม่หรือไม่ อย่างไร
5. ท่านคิดว่าองค์กรของท่านมีส่วนทำให้ชาวเขาเผ่าล้าอยู่ย้ายถิ่นสู่เชียงใหม่หรือไม่ อย่างไร

สรุป/ข้อสังเกต _____

แบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้างสำหรับชาวลาฮู่

บ้านเลขที่ _____ หมู่บ้าน _____ ตำบล _____ อำเภอ _____

จังหวัด _____

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

สถานที่สนทนา _____

ผู้ร่วมสนทนา 1. _____ 2. _____
3. _____ 4. _____

หัวข้อสนทนา

1. แรงจูงใจการย้ายสู่เมืองเชียงใหม่ ความเป็นมาของการย้ายถิ่น
 2. ในระหว่างที่อาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่ ท่านเคยมีปัญหาดิบ้าง
 3. ในปัจจุบันนี้ท่านยังคิดว่าขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมยังมีความจำเป็นอยู่หรือไม่
 4. ท่านเปิดรับสื่อมวลชน อะไรบ้าง
 5. ปัจจุบันสังคมของท่านในเมืองเชียงใหม่ ยังมีสายใยความผูกพันกับญาติพี่น้องและคนรู้จักบนภูมิลำเนาเดิมหรือไม่อย่างไร
 6. ท่านคิดจะกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม เพื่ออาศัยอย่างถาวรหรือไม่ อย่างไร
- บันทึกรายละเอียด _____

สรุป/ข้อสังเกต _____

ประวัติศาสตร์ชาวเขาเผ่าล่าอยู่
บทศึกษา เฉพาะกรณีการ เปลี่ยนแปลงหลังจาก
ย้ายถิ่นเข้าสู่ในเมืองจังหวัดเชียงใหม่

บทคัดย่อ
ของ
จีลี เล่าอือ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
กันยายน 2536

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา บัจจัยของการย้ายถิ่นเข้าสู่ใน เมืองเชียงใหม่ของชาวเขาเผ่าล้าอยู่ ศึกษาประวัติศาสตร์ของชาวล้าอยู่ ศึกษาการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ และศึกษาผลกระทบต่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวล้าอยู่ ซึ่งผลจากการศึกษาสามารถทราบแนวทาง ในการแก้ไขและป้องกันไม่ให้ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวล้าอยู่หายสาบสูญไป ทราบแนวทางแก้ไขและชลอการย้ายถิ่นสู่เมืองเชียงใหม่ของชาวล้าอยู่ โดยใช้ วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approceh) ในการศึกษาค้นคว้าและ การเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ข้อมูล ที่ใช้ศึกษาจะใช้ข้อมูลที่เป็นหลักฐานขั้นต้น (Primary Sonrces) โดยวิธีการ รวบรวมข้อมูลแบบการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และ การสัมภาษณ์ (Interview) และอาศัยข้อมูลที่เป็นหลักฐานขั้นรอง (Secondary Sonrces)

ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยพบว่า

1. บัจจัยการย้ายถิ่นเข้าสู่ในเมืองเชียงใหม่ของชาวล้าอยู่ ในบัจจัย ครั้งแรกของการย้ายถิ่นสู่เมืองคือ การชักชวนนำพาขององค์กรคริสตศาสนา ซึ่งมี บัจจัยอื่น ๆ สามารถแบ่งได้ 2 บัจจัยคือ บัจจัยดึงดูดและบัจจัยผลักดัน บัจจัย ผลักดันได้แก่ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น พื้นที่ทำกินเสื่อมโทรมลงและลดจำนวน จากการปลุกป่าของรัฐ การคมนาคมที่สะดวกขึ้น สาธารณสุขที่ห่างไกลและการ ไม่มีสัญชาติไทย ส่วนบัจจัยดึงดูดได้แก่ การศึกษาต่อในระดับสูง ศาสนา สถานพยาบาล เศรษฐกิจและการตลาด การท่องเที่ยวและการติดตามคู่สมรส
2. ประวัติศาสตร์ของชาวเขาเผ่าล้าอยู่ เดิมที่ชาวล้าอยู่ตั้งมั่นอยู่ที่ ตาลิ ในยูนนานใกล้เขตแดนประเทศธิเบต ต่อมาด้วยความกดดันจากปัญหาการสู้รบและ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงอพยพลอยมาทางใต้ของยูนนานซึ่งอยู่ใน ระยะประมาณ 2,000-3,000 ปีล่วงมาแล้ว บางกลุ่มก็มีได้อพยพมา แต่ในที่สุด ก็ถูกปราบจากชาวจีนในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 24 บางกลุ่มได้ไปตั้งมั่นใน เขตแดนพม่าก็ต้องเผชิญกับปัญหาทางการเมืองในพม่าอีก ในเวลาต่อมาบางส่วน

จึงได้อพยพสู่ทางตอนเหนือของประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการอพยพสู่ประเทศไทยอีกเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่อาศัยอยู่แถบจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน

3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้มีผลต่อตัวผู้ย้ายถิ่น ภูมิสำเนาเดิม และพื้นที่ใหม่ ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลงแบ่งได้ 2 ด้านคือ การเปลี่ยนแปลงในทางสภาพชีวิตดีขึ้น และการประสบปัญหา ในกรณีที่สภาพชีวิตดีขึ้นคือ การมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การยอมรับและตระหนักในการวางแผนครอบครัว โภชนาการที่ดีขึ้น การส่งเงินช่วยเหลือญาติพี่น้องในภูมิสำเนาเดิม และสังคมเมืองได้แรงงานเพิ่มขึ้น ส่วนด้านการประสบปัญหาได้แก่ การติดเชื้อเอดส์ สุขภาพอ่อนแอ ชุมชนแออัด การประกอบอาชีพโสเภณี การใช้สารเสพติด พื้นที่ทำกินเสื่อมโทรม และผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง

4. ผลกระทบต่อชนบทรรมนิยมประเพณีชาวลาหู่ สภาพแวดล้อมของสังคมเมืองที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากวิถีชีวิตในภูมิสำเนาเดิม หลังจากเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่จึงส่งผลกระทบต่อชนบทรรมนิยมประเพณีในด้านการแต่งกาย การใช้ภาษา การกลับไปประกอบพิธีกรรมประจำปีในภูมิสำเนาเดิม และการใช้ยาสมุนไพร

โดยสาเหตุที่การย้ายถิ่นเป็นสิทธิส่วนบุคคล การใช้มาตรการทางกฎหมายที่จะห้ามการย้ายถิ่นจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ฉะนั้นจึงควรที่จะลดปัญหาและขลอการย้ายถิ่นในกลุ่มแบบการย้ายถิ่นตามฤดูกาล รวมทั้งให้ความช่วยเหลือชาวลาหู่ที่กำลังอาศัยในเมือง รัฐควรจะให้การสนับสนุนและดำเนินงานให้เกิดการกระจายตัวของประชากรที่สมดุลกับทรัพยากรทางธรรมชาติท้องถิ่น และบริการพื้นฐานของรัฐที่มีอยู่เดิมเพื่อยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตของในท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมที่ดี การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้สอดคล้องกับสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ประจำถิ่น เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและจงใจให้รักถิ่นฐาน

จากสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า (วิจัย) ทำให้ทราบว่าการพัฒนา
ชาวเขาของภาครัฐและเอกชน โดยไม่สอดคล้องกับพื้นฐานขนบธรรมเนียม
ประเพณีและความต้องการที่จำเป็นและเหมาะสม จะมีผลกระทบต่อสภาพชีวิต
ความเป็นอยู่เกิดการเรียนรู้ชีวิตของสังคมเมือง ทำให้เริ่มเปลี่ยนค่านิยมหันไป
วัตถุนิยมมากขึ้นประกอบกับการขาดแคลนพื้นที่ทำกิน จนกลายเป็นปัจจัยผลักดันให้
ย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางความเจริญเติบโตทาง
เศรษฐกิจและความล้ำหน้าทางเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งด้าน
สาธารณูปโภค สิ่งอุปโภค บริโภค ในขณะที่เดียวกันสิ่งเหล่านี้ก็ส่งผลให้ชาวลาฮู่
บางกลุ่มเริ่มเหนื่อยหน่ายในการใช้ชีวิตในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเต็มไปด้วยความ
วุ่นวายค่าครองชีพที่สูงขึ้น ต้องการอยากจะกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม

